№ 144 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאַגעבלאַט

הײנט 6 זײַטען

23-טער יאהרגאַנג | 23 czerwca 1930 r. | מאָנטאָג, כ"ז סיון פ' קרח תר"צ | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

פראַנקרייך גרייט זיך צו מלחמה מיט איטאַליען

בעשטימט 10 מיליאַרד פראַנק אויף באַלדיגע קריגס-צוועקען

פּאַריז, (ספּ.)

דער פראַנצויזישער פּרעמיער טאַרדיע האָט אויף דער בודזשעט-קאָמיסיע פון פראַנצויזישען פּאַרלאַמענט אָפּגעגעבען א סענסאַציאָנעלע ערקלערונג:

טאַרדיע האָט ערקלערט, אַז די פאַרטיידיגונג פון לאַנד פאָדערט אַן'אויסערגעוועהנליכע אָנשטרענגונג און דעריבער האָט דער קאַבינעט-ראַט בעשלאָסען אויסצוגעבען אויף דעם צוועק 10 מיליאַרד און 400 מיליאָן פראַנק, אַלס א דרינגענדע אויסגאַבע, וואָס קאָן נישט אָפּגעלעגט ווערען.

אויף דער פראַגע צו די דאָזיגע סומע וועט אויסגעגעבען ווערען אויף איינמאָל אָדער ראַטעסווייז, האָט דער פּרעמיער נישט געגעבען קיין ענטפער, און דאָס האָט אַרויסגערופען א גאַר גרעסערען רושם.

טאַרדיע האָט ווייטער ערקלערט, אַז פראַנקרייך געפינט זיך אין אַן'אויסערגעוועהנליכער מיליטערישער לאַגע און מוז דערפון אַרויסציהען די קאָנסעקווענצען.

„די פראַנצויזישע רעגירונג פערשטעהט נישט לגמרי — האָט טאַרדיע ערקלערט — וואָס מוסאָליני מיינט מיט זיינע אונאויפהערליכע פּראָוואָקאַציעס. די פראַנצויזישע רעגירונג ווייס נאָר, אַז אין דער לעצטער צייט האָט איטאַליען קאָנצענטרירט זעהר פיל מיליטער ביי דער פראַנצויזישער גרענעץ. די פראַנצויזישע רעגירונג האָט צוליב דעם געמוזט אַרויסגעבען געהעריגע פעראָרדנונגען.

די פראַנצויזישע צייטונגען דריקען אויס זייער מורא, אַז אין דער צייט פון א מאָבּיליזאַציע וועלען די איטאַליענישע אַרבייטער, וועלכע געפינען זיך אין א זעהר גרויסער צאָהל אין פראַנקרייך, סאַבּאָטירען די אַרבייט און אַזוי אַרום שטערען דעם גאַנג פון דער מאָבּיליזאַציע. די פּרעסע ראַט דעריבער דער רעגירונג, צו האַבען די איטאַליענישע פאַשיסטישע עמיגראַנטען אונטער א שטרענגער אָבּסערוואַציע.

פרייער אריינפיהר פון מאַשינען קיין ארץ-ישראל

ירושלים, 22 יוני (יט"א) די א"י-רעגירונג האָט פערעפענטליכט א פעראָרדנונג, לויט וועלכער די מאַשינען-טיילען, וואָס ווערען אימפּאָרטירט פון אויסלאַנד, ווערען בעפרייט פון צאָל.

פּאַלעסטינישע אַראַבער בעטען די עגיפּטישע יודען,

אַז זיי זאָלען פערמיטלען ביים באָדען-פערקויף

קאַהירא, 22. יוני (יט"א) קיין עגיפּטען זענען אָנגעקומען פּאַלעסטינער אַראַבער מיט'ן צוועק אָנצוקניפּען בעציהונגען מיט די עגיפּטישע יודען, אַז זיי זאָלען פערמיטלען ביי די באָדען-קניות אין א"י.

די אַראַבער האָבען מורא, אַז צוליב דעם באָיקאָט, וואָס דער אַראַבישער עקזעקוטיוו פיהרט אָן געגען יודען און געגען דעם ערד-פערקויף צו יודען, וועלען זיי ליידען גרויסע הזיקות. און אין פאַל, ווען זיי וועלען דאָ פערקויפען באָדען צו יודען, וועלען זיי פערפאָלגט ווערען פון אַראַבישען עקזעקוטיוו. דעריבער ווילען זיי אָרגאַניזירען דעם באָדען-פערקויף דורך דער פערמיטלונג פון די עגיפּטישע יודען.

בן-גוריון וועט רעפּרעזענטירען די א"י-אַרבייטערשאַפט

אויף דעם קאָנגרעס פון אַמסטערדאַמער אינטערנאַציאָנאַל

ירושלים, (יט"א)

דער בעקאַנטער אַרבייטער פיהרער בן-גוריון איז אָפּגעפאָהרען קיין אייראָפּע. בן-גוריון וועט זיך בעטייליגען אין די בעראַטונגען פון דער פּאָליטישער קאָמיסיע פון דער „אַגענץ". נאָכדעם וועט בן-גוריון רעפּרעזענטירען די ארץ ישראל-דיגע אַרבייטערשאַפט אויף דער אַמסטערדאַמער אַרבייטער-קאָנפערענץ און אויך אויף דעם 5-טען קאָנגרעס פון אַמסטערדאַמער אינטערנאַציאָנאַל פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, וואָס וועט פאָרקומען אין שטאָקהאָלם.

דער קאָנגרעס פון צענטראַלעוו

וועט נישט פערבאָטען ווערען פון דער רעגירונג.

וואַרשע, (טעלעפאָניש) אין צוזאַמענהאַנג מיט די קלאַנגען, אַז די רעגירונג זאָל אַרויסטרעטען מיט רעפּרעסיעס געגען קאָנגרעס פון „צענטראַלעוו", וואָס קומט פאָר דעם קומענדען זונטאָג אין קראָקא, דערוויסען מיר זיך, אַז דאָס אינערן-מיניסטעריום האָט נישט בדעה צו פערבאָטען דעם קאָנגרעס.

דער טויטער קערפּער פון צאַר געפינט זיך אין פראַנקרייך

אַן'אמת אָדער אַן'אויסגעטראַכטע בבא-מעשה?

פּאַריז (ספּ.) דער פראַנצויזישער גענעראַל דזשאַנין, וועלכער איז געווען דער קאָמענדאַנט פון די טשעכישע לעגיאָנען אין סיביר ביים שלוס פון דער וועלט-מלחמה פערעפענטליכט איצט א ווערק אונטערן נאָמען: „מיין מיסיע אין רוסלאַנד אין די יאָהרען 1916–17." אין דעם דאָזיגען ווערק פערזיכערט גענעראַל דזשאַנין, אַז אַלע ביז איצטיגע ווערסיעס וועגען טויט פון צאַר, וועלכע זענען פערשפּרייט געוואָרען דורך דער באָלשעוויסטישער רעגירונג, דורך טראָצקי'ן בעסעדאָווסקי'ן א. א. זענען פאַלש.

גענ. זשאַנין שרייבט, אַז אויף א וואונדערליכען אופן איז איהם געלונגען אַרויסצובעקומען דעם טויטען קערפּער פון ערמאָרדעטען צאַר און איהם איבערגעפיהרט קיין פראַנקרייך, וואו ער האָט איהם קובר געווען אין זיין פאַמיליען-קבר אין א שלאָס הינטער פּאַריז.

די פראַנצויזישע צייטונגען געבען צו, אַז די דאָזיגע ידיעה קלינגט זעהר מאָדנע און זיי פרעגען א ריכטיגע קשיה. המאי האָט דער גענ. זשאַנין ערשט איצט פערעפענטליכט דעם דאָזיגען סוד?

פּראָפ. איינשטיין, פּראָפ. דובנאָוו און עדוארד בערנשטיין

דריקען אויס אַנערקענונג פאַר די לייסטונגען פון „יוואָ"

בערלין, (יט"א)

פּראָפ. אַלבערט איינשטיין, פּראָפ. דובנאָוו און עדואַרד בערנשטיין האָבען צוגעשיקט צום יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט א בריוו, אין וועלכען עס ווערט צווישען אַנד. געזאָגט: מיר דריקען אויס אונזער פולע אַנערקענונג פאַר די ביז-איצטיגע לייסטונגען פון „יוואָ". דורך דער אויסגאַבע פון ווערטפולע וויסענשאַפטליכע זאַמלונגען האָט דער י. וו. אָ. ערוואָרבען די סימפּאַטיע פון דער יודישער עפענטליכקייט אין דער יודישער ווי אויך דער נישט-יודישער וויסענשאַפטליכער וועלט. די דאָזיגע אומפאַנגרייכע אַרבייט, וואָס ווערט געפיהרט פול שטענדיג אונפּאַרטייאיש פאָדערט בעדייטענדע מיטלען. מיר האָפען, דאָס די ברייטע קרייזען, וואָס האָבען א אינטערעס פאַר דער יודישער קולטור-שאַפונג, וועלען בעוויזען צו זאַמלען די נויטיגע מיטלען".

געגען בעלוינונג!

פרייטאָג, ד. 20 יוני צווישען 10 און 6 א זייגער נאַכט. האָבען אונבעקאַנטע גנבים אַרויסגע'גנב'ט פון דער וואוינונג פון ה' לעאָן קופּפער, סקווערא 13 צוויי פּעלצער, א קאַראַקול מאַנטעל און א פעלץ פון לירע מיט א ווידרע קאָלנער. ווער עס קען אָנווייזען אָדער העלפען ביי אויסגעפינען די איבענדערמאַנטע זאַכען, וועט בעקומען א בעלוינונג פון 500 זלאָטיס. צו מעלדען זיך: ל. קופּפער, פּיעטריקאָווער 22 № מאַנופאַקטור-געשעפט. דיסקרעציע געזיכערט.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאַנק דעם סלאָמניקער רב גאָלדקאָרן שליט"א פון סקווערא 3, פאַר זיין מיה וואָס ער האָט זיך געגעבען. השי"ת זאָל העלפען און ער זאָל מצליח זיין.

אברהם געלבאַרד
זגערזשער 38.

פלעגט די פיס
FEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 170.37
נעמט אָן פון 11–2 און פון 4–7 אָוו. — געוועזענער אַסיסטענט ביי מיסטער עמאַלען (הינער-אויגען אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). — ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הינער-אויגען און האָרנהויט, ווי אַריינגעוואַקסענע נעגעל אָהנע שמערצען.

שטאַטיש טעאַטער
לאָדז צעגעלניאַנא 63.
יאהר XV אַנפ. מ. מזאה — יאהר XV אַנפ. מ. מזאה
דינסטאג ד. 1. יולי גאַסטראָלען פון דער ווילנער טרופּע
--- הויבען זיך אָן די
דינסטאַג, דעם 1. יולי 8.30 אָוונד
אַ מעשה מיט הערשעלע אָסטראָפּאָליער"
" א אויסגעטראַכטע קאָמעדיע אין 4 אַקטען פון מ. ליפּשיץ
אינסצעניזאַציע און רעזשי: מיכאל ווייכערט. – דעק. און קאָסטיומען וו. ווייינטרויב
ניגונים — ה. קאהן. ——— טענץ און פּלאַסטיק — לאה ראטבוים.
איינצעלהייטען אין די אַפישען.
דער פאָר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען איז צו בעקומען ביי דער קאַסע פון שטאַטישען טעאַטער פּיעטריקאָווער 74.

בעקאַנטמאַכונג
צוליב דעם אונגינסטיגען וועטער איז די
גאַרטען-פערוויילונג אין העלענאָוו
לטובת „לינת הצדק" אָפּגעלייגט געוואָרען אויף זונטאָג, ד. 29. יוני ה. י.
נאַכט-פּאַגאַטאָווע „לינת הצדק"
בעמערקונג: די געקויפטע בילעטען זענען גילטיג.

אכטונג בעקער-מייסטער
מיטגלידער און נישט-מיטגלידער
היינט מאָנטאָג, ד. 23. ד. מ. פּינקטל. 7 אָוו. קומט פאָר א אויסערגעוועהנליכע
אַלגעמיינע פערזאַמלונג
אויפ'ן טאָג-אָרדנונג לויט פאָלגענדע פּונקטען: 1) פאַך-פראַגען, 2) שטייער-פראַגען, 3) צעניקאָווע קאָמיסיע.
צוליב די אונגעהויערע וויכטיגקייט פון די פראַגען, דאַרפען אַלע אונבעדינגט צו קומען.
די פערוואַלטונג

Dr. med. J. Goldberg
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 11–1 טעגליך
צעגעלניאַנא 15 וואָלטשאַנסקאַ 10 טעל. 186-13

Dr. med. H. Lajchter
צאָהן-כירורג
קיפער, דזשאַנסאָנס גומען, צינג-קראַנקהייטען א.ד.ג.
זשעלאַזנאַ 9 טעל. 149-66 1 שטאָק פראָנט.
נעמט אָן פון 2.30 נ"מ. ביז 6.30 אָוו.

סטאַרשי כירורגישער פעלדשער
י. סענדער
פּאָמאָרסקאַ 14, טעל. 162-83
פראָנט 2-טער שטאָק.
וועלכער האָט פּראַקטיצירט אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל 14 יאָהר, נעמט אָן אַלע צאָרט קראַנקע צו יעדע צייט.

Dr. med. H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-08
נעהמט אָן פון 8–10; 5–8 אָוונד
א ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med.
ROMAN BORNSTEIN
chor. wewn. i nerw.
CIECHOCINEK Dw. „Ormuzd"

Dr. Niewiażski
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 פריה און פון 5–9 אָוונד.
ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

Dr. med. Z. Datyner
ספּעציאַליסט פאַר נירען-בלאָז און אורין-קראַנקהייטען
Piramowicza 2, tel. 148-95
נעמט אָן פון 9 ביז 10 פריה און 6–8 אָוונד

Dr. A. Mazur
וואָלטשאַנסקאַ 65, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10—2.31.30 און 4—6 אָוונד.

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 114-75
ספּעצ. פאַר אינערליכע
און האַרץ-קראַנקהייטען

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע
- אונטער אויפזיכט פון א דאָקטאָר ספּעציאַליסט -
מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָקלאַדקעס געגען פלאַך פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28, וו. 1, פון 5–7 אָוונד

Dr. Med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר הויט האָר און ווענערישע קראַנקהייטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע
פּאָלודניאָוואַ 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8–11 פריה און 6–9 אָוונד. זונטאָג פון 9–2 מיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשטיגע פרייזען

געעפענט דעם צוזאַמענפאָר פוּן יוד. קאָאָפּעראַטיווען

שלום אש'ס גרויסע רעדע אויפ'ן באַנקעט פון פּען־קלוב

די אַראַבער דעקאָרירען דעם כותל־מערבי

געעפענטער צוזאַמענפאָהר פוּן יודישע קאָאָפּעראַטיווען

וו אַ ר ש אַ, (טעל.)
נעכטען האָט זיך געעפענט דער לאַנד־צוזאַמענפאָהר פון די יודישע קאָאָפּעראַטיווען. עס זענען געקומען 370 דעלעגאַטען. געעפענט דעם צוזאַמענפאָהר האָט שאַלוים פון ווילנע. אַלס פאָרזיצענדער איז אויסגעוועהלט געוואָרען ד"ר פּונס.

אין פּרעזידיום זענען געוועהלט געוואָרען שוואַרץ פון וולאָצלאַוועק, זיידשנור פון ווילנע, גליקסמאַן פון לובלין א. א.

אין דער מאַנדאַט־קאָמיסיע איז אויך אַריין דער לאָדזער דעלעגאַט ל. ראָזענבערג.

דירעקטאָר שלוים האָט אָפּגעגעבען א בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער באַנק פאַר קאָאָפּעראַטיווען, וועלכע האָט זיך אין לעצטען יאָהר זעהר גוט ענטוויקעלט. דער צוזאַמענפאָהר וועט דויערן ביז דינסטאָג.

שלום אש'ס גייסטרייכע רעדע

אויפ'ן באַנקעט פון פּען־קלוב

וו אַ ר ש אַ, (טעל.)
דער פּוילישער פּען קלוב" האָט נעכטען אָווענד איינגעאָרדענט א באַנקעט אין האָטעל אייראָפּעיסקי לכבוד די געסט פון קאָנגרעס פון פּען קלוב. פון דער רעגירונג איז אַנוועזענד געווען מיניסטער זאַלעסקי און פיל הויכע בעאַמטע. די פאָרשטעהער פון די פערשידענע דעלעגאַציעס האָבען געהאַלטען רעדעס. שלום אש האָט געהאַלטען א גייסטרייכע רעדע אויף ענגליש. ער האָט גערעדט וועגען פּוילען, וועגען די יודען פון פּוילען און וועגען דער השפעה פון די פּוילישע ראָמאַנטיקער אויף דער יודישער ליטעראַטור. „איך בין א זוהן פון א פאָלק — ערקלערט שלום אַש, וואָס האָט קיינמאָל נישט געהאַט קיין פּאָליטישע מאַכט, און זיין גלויבען איז שטענדיג געווען, אין דער גערעכטיגקייט. די שרייבער פון ליידענדיגען יודישען פאָלק האָבען פאַר די אויגען די שרייבער פון ליידענדען פּוילישען פאָלק אין פאַריגען יאָהרהונדערט."

די אַראַבער דעקאָרירען דעם כותל מערבי

ירושלים, 22 יוני (יט"א) כדי צו שאַפען דעם איינדרוק ביי די כותל־מערבי־קאָמיסיע, אַז דער כ'תל איז א הייליגטום פאַר דער גאַנצער מוסולמענישער וועלט, האָט דער מוסולמענישער העכסטער ראַט צום ערשטען מאָל דעקאָרירט דעם טייל פון כותל, וואָס גרעניצט זיך מיט'ן אָמאַר־מעטשעט.

דער גרויס־מופטי האָט זיך געווענדעט מיט א ביטע צו דער אַראַבישער אוניווערזיטעט אין קאַירא אויסצוגעפינען אין די דאָרטיגע אַרכיוען דאָקומענטען, וואָס בעשטעטיגען די הייליגקייט פונ'ם כותל פאַר די מוסולמענער.

די קרעדיטען פאַר דער בוי־אַקציע

וו אַ ר ש אַ (טעלעפאָניש) די „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואָ קראַיאָוועגאָ" האָט שוין פערטיילט די קרעדיטען אויף דער היי־יעהריגער בוי־אַקציע. די בעזונדערע בוי־קאָמיטעטען האָבען שוין בעקומען מעלדונגען וועגען דער טומע וואָס זיי וועלען בעקומען אויף דער בוי־אַקציע.

אין די נאָהנסטע טעג וועט פערעפענטליכט ווערען די רשימה מיט די קרעדיטען, וואָס יעדער בוי־קאָמיטעט וועט בעקומען פאַר זיין שטאָט.

א קינד שיער נישט פערברענט געוואָרען אויף קויהל

צוליב דער אונפאָרזיכטיגקייט פון די עלטערן

(§) צוליב אונפאָרזיכטיגקייט איז שיער נישט נעכטען פערברענט געוואָרען א 5 יעהריג קינד אויף גדאַנסקא 8.

אין פּאַרטער פון יענעם הויז וואוינט א געוויסער זילבערשטיין. נעכטען פ"מ. איז ער מיט דער פרוי געגאַנגען אין גאַס אַריין, איבערלאָזענדיג זייער 5־יעהריג יונגעל אין שטוב, וועלכע זיי האָבען פערשלאָסען אויפ'ן שלאָס.

זייענדיג אַליין אין שטוב האָט זיך דאָס קינד אָנגעהויבען צו שפּילען מיט שוועבעלעך, זיי אָנגעצונדען און אַרונטערגעוואָרפען אונטער'ן בעט. אין א פּאָר מינוט אַרום האָט שוין דאָס בעט אָנגעהויבען צו ברענען און דער רויך האָט פול געמאַכט די שטוב. דאָס קינד איז א פערמשאַרעמטער אַנידערגעפאַלען אין א חלשות אויף דער פּאַדלאָגע. נאָך א נס, וואָס א שכן האָט בעמערקט די שרפה און אויסהאַקענדיג א שויב איז ער אַריין אין שטוב און פערלאָשען דאָס פייער. צום קינד האָט מען געמוזט אַרויסרופען פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט נאָך לאַנגער מיה אָפּגעראַטעוועט. פּאָליציי האָט די עלטערן געמאַכט א פּראָטאָקאָל פאַר איבערלאָזען א קינד אָהן יעדער אויפזיכט.

דער פּרייז פוּן תבואה ווערט העכער

צוליב דער אינטערווענץ פוּן דער רעגירונג.

וו אַ ר ש אַ (טעלעפאָניש) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פּלוצלינגדיגער שטייגערונג פון די תבואה־פּרייזען אויף דער בערזע, דערוויסען מיר זיך פון גוט אינפאָרמירטע קוועלען, אַז די אורזאַך דערפון איז די לעצטע דעציזיע פון דער רעגירונג איינצוקויפען גרויסע מענגעס תבואה פאַר'ן מלוכה'שען תבואה־רעזערוו.

די אַגראַר־באַנק האָט זיך געווענדעט צו די לאַנדווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, אַז זיי זאָלען אָפּגעבען אָפּערטען צוזושטעלען אין דעם נאָהנסטען טערמין 300 וואַגאָן תבואה. די דאָזיגע ידיעה האָט עלעקטריזירט די תבואה־בערזע און די פּרייזען זענען תיכף געשטיגען.

בריאַנ'ס פּראָיעקט וועגען „פּאַן אייראָפּע"

זאָל בעטראַכט ווערען דורכ'ן פעלקער־בונד

לאָנדאָן (אַטע) דער דיפּלאָמאַטישער קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי טעלעגראַף" מעלדעט, אַז די ענגלישע רעגירונג וועט נישט געבען קיין אָפיציעלען ענטפער אויף בריאַנ'ס מעמאָריאַל וועגען די פאַראייניגטע שטאַטען פון אייראָפּע. די ענגלישע רעגירונג וועט נאָר דערוויל בלויז בעשטעטיגען, אַז זי האָט דערהאַלטען דעם מעמאָריאַל און אַז א גענויע תשובה וועט זי ערשט געבען שפּעטער, נאָך א פערשטענדיגונג מיט די דאָמיניעס.

אין ענגלישען אויסערן־מיניסטעריום הערשט די טענדענץ צו שטעלען בריאַנס מעמאָריאַל אויף דער סעפּטעמבער־סעסיע פון פעלקער־בונד.

וואָס טוט פּרעזידענט הינדענבורג,

ביי דער פּויליש־דייטשער גרעניץ

פּ אַ ר י ז, (ספּ.)
א גרויסען אויפרוהר האָט דאָ געמאַכט דער אַרטיקעל פון „ליבערטע" וועגען די געשעהענישען אויף דער פּויליש־דייטשער גרעניץ.

די פראַנצויזישע צייטונג ערקלערט, אַז מען דאַרף בעוואונדערן די געדולד פון מאַרשאַל פּילסודסקי. מען דאַרף אָבער מורא האָבען, אַז די דאָזיגע געדולד זאָל אַמאָל ענדליך נישט פּלאַצען. „ליבערטע" פרעגט, וואָס טוט אין אונזערע טעג מאַרשאַל הינדענבורג, וועלכער געפינט זיך איצט אין מזרח־פּרייסען נישט ווייט פון דער פּוילישער גרעניץ. הינדענבורג פערבראַכט דאָרט זיין אורלויב צייט. און די צייטונג פרעגט, צי דער אַלטער קרונס־מאַן אַרבייט דאָרט אַמאָל נישט אויס קיין סטראַטעגישע פּלענער.

אַז אין שעהנעם העלען טאָג קאָן זיך אייראָפּע אויפפלאַקערן אין שרפה צוליב די רעוואַנזשיסטישע שטרעבונגען.

ביאַליסטאָקער יודישע בחורים

לאָזען זיך אויף ראָווערען איבער גאַנץ אייראָפּא

נעכטען זענען זיי געווען אין לאָדז.

אונזער רעדאַקציע האָבען נעכטען בעזוכט די 2 ביאַליסטאָקער ראָווערעסטען זלמן וואָלאַנסקי און סאשא יורקעוויטש, וועלכע האָבען אונטערגענומען א ראָווער־רייזע איבער אַלע לענדער פון אייראָפּע. די 2 יודישע ראָווערעסטען זענען מיט 8 טעג צוריק אַרויסגעפאָהרען פון ביאַליסטאָק. אין וואַרשע האָבען זיי פערבראַכט א פּאָר טעג און נעכטען זענען זיי געקומען קיין לאָדז. דער לאָדזער „בר כוכבא" האָט זיי געמאַכט א וואַרימע אויפנאַהמע. היינט פאָהרען די ראָווערעסטען אַרויס קיין טשענסטאָכאָוו און פון דאָרט צו דער טשעכאָסלאָוואַקישער גרענעץ.

א קרבן פון דער אייגענער אונפאָרזיכטיגקייט

(§) דער 26־יעהריגער טעלעסמאַר נאָוויצקי (פראַנציזשקאַנער 72) איז נעכטען אַרויסגעשפּרונגען אויפ'ן אַלעקסאַנדראָווער טראַמוואַי אין מיטען גאַנג. דער שפּרונג איז אָבער געווען אַזוי אונגעשיקט, אַז ער איז אַרונטערגעפאַלען אונטערן טראַמוואַי און די רעדער האָבען איהם אָפּגעשניטען די פינגער פון רעכטען פוס. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אַריין. צו די צרות האָט מען איהם נאָך געמאַכט א פּראָטאָקאָל פאַר אַרויסשפּרינגען אויפ'ן טראַמוואַי אין מיטען גאַנג.

1 דאָלאַר פאַר יעדע לעבעדיגע וואַנץ
וואָס וועט געפונען ווערען נאָך א דורכגעפיהרטער דעזינפעקציע מיט'ן פּרעפּאַראַט
„FUMIGATORE-CIMEX"
וועלען מיר צאָהלען אין מזומן.
דער פּרעפּאַראַט „Cimex" איז דאָס ווירקזאַמסטע דעזינפעקציע מיטעל, וואָס טוט אויסראָטען פערשידענע מינים ווערים בעזונדער וואַנצען ווי אויך באַקצילען פון פערשידענע געפעהרליכע קראַנקהייטען. דער דאָזיגער פּרעפּאַראַט איז דער איינציגער אַנערקענטער דורך דעם געזונדהייטס־דעפּאַרטאַמענט ביים אינערן־מיניסטעריום אַלס דעזינפעקציאָנס־מיטעל
Zakłady Chemiczno-Dezynfekcyjne
„SALVATOR", Katowice.
Zastępstwo na wojew. Łódzkie:
Inż. JULJUSZ HAMER i S-ka
6-go Sierpnia 1. Telefon 188-58.
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייק־סקלאַדעס און דראָגעריעס

אויף די שפּורען פוּן די געלד־פעלשער אין לאָדז

וועלכע האָבען פערשפּרייט פאַלשע אַסיגנאַטען פון 100 זלאָטי־באַנקנאָטען

(§) מיט א פּאָר טעג צוריק האָבען מיר מיטגעטיילט, אַז אין גאַס האָבען זיך בעוויזען פאַלשע 100־זלאָטיגע באַנקנאָטען. די לאָדזער פּאָליציי האָט אויפ'ן אויפטראַג פון „באַנק פּאָלסקי" אָנגעהויבען צו זוכען די געלד־פעלשער אין לאָדז. די לאָדזער פּאָליציי איז דערגאַנגען, אַז דאָס פאַלשע געלד ווערט פערשפּרייט דורך די אָקסען־הענדלער אין די דערפער. אָבער ווער און וואָס האָט מען נאָכנישט געקענט פעסטשטעלען.

מיט א פּאָר טעג צוריק האָט דער פּויער אקאַלז האָהן פערקויפט א קוה דעם אָקסען־הענדלער אברהם העבט, וועלכער האָט איהם בעצאָהלט מיט 100־זלאָטיגע באַנקנאָטען. האָהן האָט זיך שפּעטער דערוויסט, אַז איינער פון די באַנקנאָטען איז א פאַלשער און ער האָט וועגען דעם געמאַלדען אין אויספאָרשונגס־אַמט. עטליכע פּאָליציי־אַגענטען זענען תיכף אַראָפּ אין שטאָטישען שלאַכט־הויז און גענומען העבט'ן אויף א פערהער. העבט האָט ערקלערט, אַז ער האָט דאָס געלד בעקומען פון געוויסע הורטאָווניקעס, נישט ווייסענדיג, אַז עס איז פאַלש געלד, דערביי האָט ער אַנגעוויזען די אַדרעסען פון די הורטאָווניקעס. די פּאָליציי איז תיכף אַוועק אויף די אָנגעוויזענע אַדרעסען, אָבער קיינעם נישט געטראָפען, ווייל די לייט, וועלכע זיי האָבען געזוכט, זענען אַנטלאָפען. עס ווערט געפיהרט א ווייטערע ענערגישע אויספאָרשונג.

היינט הויבט זיך אָן דער גרויסער פּאָבאָר־פּראָצעס

הדס בענטשקאָווסקא אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק

(ב) דער היינטיגער פּראָצעס פון דער גרויסער פּובאָר־אַפערע האָט אַרויסגערופען א געוואַלדיגען אינטערעס נישט בלויז אין לאָדז, נאָר אויך אין גאַנצען לאַנד, ווייל דאָס איז דער גרעסטער פּובאָר־פּראָצעס אינ'ם ווידעראויפגעלעבטען פּוילען.

די אָנגעקלאַגטע ווערען איינגעטיילט אין די דריי גרופּען. צו דער ערשטער גרופּע געהערען די יונגע לייט מאַקסימיליאַן סערעטסקי, עוגעניוש עלוגע, מעאַר שטייגערט און אַראָלף דאָובע. זיי ווערען אָנגעקלאַגט אין בעפרייען זיך אויף אַן אומלעגאַלען אופן פון מיליטער־דינסט.

צו דער צווייטער גרופּע געהערען זייערע עלטערן, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין געבען כאַבאַר צו בעפרייען זייערע זוהן דורך דער הילף פון מאַכלערס.

צו דער דריטער גרופּע געהערען: הדס בענטשקאָווסקא, זאַנוועל לעננא א. א. אַלס מאַכלערס.

די פּאָבאָר אַפערע איז ענטדעקט געוואָרען צופעליג. דער אינפאָרמאַציע־רעפעראַט פון ד. אָ. ק. האָט געהאַט א חשד אַז הדס בענטשקאָווסקא פערנעמט זיך מיט שפּיאָנאַזש און דערביי האָט מען זי אָנגעהויבען שטרענגער צו אָבסערווירען, און ביי א גענויער חקירה ודרישה האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער חשד פון שפּיאָנאַזש איז נישט בעגרינדעט, דערפאַר האָט מען אָבער ענטדעקט, אַז זי פערנעמט זיך מיט מיליטער־„מאַכלעריי" און איז געשטאַנען אין קאָנטאַקט מיט'ן מאַיאָר וואַלאַשינאָווסקי א. א. מיליטער־לייט, ווי אויך מיט נאָך עטליכע מאַכלערס. די טאַקסע פאַר'ן בעפרייען פון מיליטער דינסט האָט בעטראָפען א זיבען הונדערט טויזענד דאָלאַר.

דער פּראָצעס הויבט זיך היינט אָן.

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט".

יודישע קאָלאָניסטען, וואָס זענען אַוועק פון די קאָלאָניעס צוליב דער קאָלעקטיוויזאַציע,

ווערען געבעטען צו קומען צוריק אויף זייערע פעלדער

מ אָ ס ק ו ו א. (ימא) זיבעצען הונדערט אַרבייטער, סטודענטען און האַנדווערקער וועלען אין משך פון דער קורצעסטער צייט מוזען ווערבירט ווערען אין די שטעט און שטעטלעך אויף אוקראַינא און געשיקט ווערען אויף די יודישע פעלדער פון כערסאָנער און קריוואָראָגער ראַיאָנען צו העלפען דאָרט בעים שניידען די תבואות. דער מאַנגעל אין אַרבייטס־הענד אין די יודישע קאָלאָניעס איז איצט זעהר גרויס און ערנסט. צוליב דעם, וואָס א סך אַלטע קאָלאָניסטען זענען אַוועק פון זייערע קאָלאָניעס אין דער צייט פון דער שטאַרקער קאָלעקטיוויזאַציע, אויך צוליב דעם, וואָס קיין סך נייע קאָלאָניסטען זענען היינטיגען פרילינג אין די קאָלאָניעס נישט אָנגעקומען, איז דער מאַנגעל אין אַרבייטס־הענד זעהר דראָהענד פאַר דער אַרבייט פון אַראָפּנעמען די תבואות פון די יודישע פעלדער. אויף א צוזאַמענפאָהר פון עטליכע הונדערט יודישע קאָלאָניסטען פון קאַלינינדאָרפער ראַיאָן איז אַרויסגעלאָזט געוואָרען אַן אויפרוף צו אַלע אַלטע און נייע יודישע קאָלאָניסטען, וואָס זענען אַוועק פון דעם ראַיאָן, אַז זיי זאָלען זיך אומקעהרען צוריק צו זייערע פעלדער. אין דעם אויפרוף ווערט געזאָגט, אַז דער קאַלינינדאָרפער ראַיאָן וועט היינטיגעס יאָהר האָבען א גוט געראָטעניש, נאָר דאָס געראָטעניש איז איצט אין געפאָהר צוליב'ן מאַנגעל אין מענשען.

לאדזשער טאגעבלאט

ד ר רעדאקטאר יעמס-און פו 6 ביז 7 אין אווענד.
ניכט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט
אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. pocz. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

די פלאטפארם, וואס האט קיין פארם נישט

און אט האבען מיר שוין דאס פרצוף פון „צענטראלעוו". מיר ווייסען שוין, וואס זיי ווילען און וואס זיי ווילען נישט, וואס זיי ווילען ליקווידירען און וואס זיי ווילען אנהויבען שאפען. און דאס וואס זיי ווילען שאפען איז זעהר שעהן, וואויל און גוט, הונדערט פראצענט דעמאקראטיש, אפילו פאר די פויערן, אפילו פאר די ארבייטער, די סוחרים און קליין-הענדלער אויך נישט פערגעסען. צופרידענגעשטעלט אלע זעקס גרופירונגען, וואס געהען אריין אין „צענטראלעוו". הכלל א פראגראם אזוי ווי יעדעס אנדערע פראגראם פון א קאאליציע, וואס רעפרעזענטירט שיכטען פון דער בעפעלקערונג און זאגט נישט, אז די אפאזיציע איז נישט שאפונגס-פעהיג, און נישט גרייט איבערצונעהמען די מאכט און צו שאפען א רעגירונג, ווען די צייט וועט קומען דערצו...

און דאס אליין וואלט געווען גוט און שעהן, ווען אט דאס ראזינגע בעשעפעניש, וואלט ביי אונז געווען א פנים חדשות, און מיר וואלטען נישט געהאט די ערפאהרונג פון די אמאליגע יאהרען. און פון יענע „צענטראלעוו" יאהרען איז אונז איבערגעבליבען א נאכטעם מיט א ביטערשמאק, וואס לאזט אונז נישט ווערען ענטציקט פון די שעהנע ווערטער און גלאטע הבטחות וועגען די ישועות ונחמות, וואס עס וועט קומען אויף אונז, ווען זיי וועלען שטעהן ביי דער מאכט. געווען שוין א צייט, ווען זיי זיינען געשטאנען ביי דער מאכט. אבער וואס דארף מען זיך גריבלען אין עבר, אז דער הווה איז אויך נישט בעסער. די לאדעקישע און פיאסטישע שותפים פון ב.ב.ס זיינען געבליבען די זעלבע רעאקציאנערע גרופירונגען, וואס אמאל, הגם מען קלינגט איצט אין אלארם-גלאק, אז די פאלקס-פרייהייט און די דעמאקראטיע איז אין געפאהר. און אויף וויפיל זיי זענען געבליבען די זעלבע וואס אמאל קאן דינען בלויז דער פאקט אליין, וואס מען האט מותר געווען אויף די אונטערשריפטען פון יודישען קאלא אונטער א דעקלאראציע צום פרעזידענט, אבי עס זאל דערזיבער נישט ארויסקומען קיין טובה דער יודישער בעפעלקערונג, א טובה, וואס האט הנטח צו מאג בלויז א מעמארענדוישען ווערט. מיר מיינען די פאדערונג פון יודישען „קאלא" איינצושרייבען אין דער דעקלאראציע, אז דער סיים, דארף אויך ארבייטען איבער'ן געזעץ וועגען אפשאפען די צארישע בעגרענצונגען פאר יודען. און אט די ראזינגע טובה האט מען דער יודישער בעפעלקערונג נישט געקענט פערגינען און מען האט בעסער בעשלאסען צו זיין ארומגעצופט און ארומגעפליקט, אונגאנצען נישט צו פערעפענטליכען קיין דעקלאראציע, אבי נישט נאכגעבען דעם יוד.

דאס אליין שפיגעלט שוין גאנץ גוט אפ דעם דעמאקראטישען און פרייהייטליכען מהות פון „צענטראלעוו" און אויב מען איז אבער אוצט אויף דער הייסער מינוט געקומען ווי נישט איז צו א געשטיקטע און געלאטעטע פראגראם, וואס זאל צופרידענשטעלען אלע גרופירונגען פון „צענטראלעוו", קאן עס אבער נאך ווייט נישט דינען אלס ראיה, אז שפעטער, ווען זיי וועלען זיך אמאל דערפען שטעלען צום רודער פון דער מאכט, וועט אליין אפגעהן אזוי גלאטיג און וואויל. ווי אויף דער היסטארישער בעראטונג אין זאל פון סענאט. דער „צענטראלעוו" קאן ווידער ווערען אזוי עלאסטיש און בויגזאם, אז ער קאן נאך אמאל פערוואנדעלט ווערען אין א „צענטרא פראוו", ווי עס האט זיך שוין מער ווי איינמאל געטראפען ביי אונז.

עס זאל זיך אזוי נישט טרעפען, ווי עס טרעפט זיך. די ענדעציע, וועלכע שארט איצט הייסע קויחלען מיט פרעמדע הענד, קוקט זיך רוהיג צו צום מעשה פון „צענטראלעוו" מיט דער רעגירונג, און גוט צו מיט אין קוראזש די שפילער פון דער אפאזיציע. די אלטע ערפאהרענע פאליטיקער פון די ענדעקעס ווייסען גאנץ גוט, אז אויב דעם „צענטראלעוו" וועט זיך איינגעבען צו געווינען דאס שפיל, וועט געווינען דערפון נישט קיין אנדערער, ווי די ענדעציע, ווארום זי ווייסט, אז פונקט אזוי ווי דער שכור צום ווייַן און דער וועבער צום ליין, אזוי ציהט דער פוילישער צענטער נישט צו די סאציאליסטען נאר צו דער ענדעציע...

—פ.ס.

יודישע נייעס

א געזעצפראיעקט וועגען פערבאטען מלוכה-עקזאמענס אום שבת

ניו-יארק, (יט"א)

דער ראטמאן אלבערט שאנצער פון ברוקלין האט פערשפראכען אריינצוטראגען אויף דער נאהענטער סעסיע פון ניו-יארקער לעגיסלאטור-ראט א פיל וועגען פערבאטען מלוכה'שע און מוניציפאלע עקזאמענס פון יעדען ארט אום שבת אדער יום-טוב.

חנוכת-הבית פון א ישיבה אין פתח-תקוה

ירושלים, (יט"א)

אין פתח-תקוה איז פארגעקומען די פייערונג פון חנוכת-הבית פון נייעם ישיבה-בנין. מיט רעדעס זיינען אויף דער פייערונג ארויסגעטרעטען הרב-הראשי קוק, הרב עוזיאל און דער גאון. חברונ'ער רב הרב עפשטיין. עס זיינען אנגעקומען פיל בעגריסונגען צווישען אנדערע פון חפץ-חיים.

ארעסטירט דעם שולדיגען אין אטענטאט אויף דעם פאליציי-אינטענדענט סקאט

ירושלים, (יט"א)

אין יפו איז ארעסטירט געווארען א דעגראדירטער אראבישער פאליציאנט, וועלכען מען איז חושד אין אויספיהרען דעם אטענטאט אויף דעם פאליצי-אינטענדענט סקאט. דער אטענטאט זאל זיין א נקמה-אקט דערפאר, וואס ער איז בעזייטיגט געווארען פון פאסטען. דער געזונד צושטאנד פון סקאט רופט נישט ארויס קיין בעאונרוהיגונג. די קרימינאל - מוזולמענישע געזעלשאפט אין יפו האט פערעפענטליכט א פרוף, אין וועלכען זי גרענעצט זיך אפ פון דעם אטענטאט.

אפענער בריף פון דייווי'ס טריטש אין לאנדאנער „טיימס"

'אפילו ביים איצטיגען יודישען ערד-בעזיץ אין ארץ-ישראל קענען די יודען בילדען א מעהרהייט. – א 10-פראצענטיגע אינטעליגענטע פויערשאפט קען פערזארגען מיט שפייז-מיטלען די גאנצע בעפעלקערונג. — די געמישטע ווירטשאפט קען לעזען די פראגע פון יודישער מאסען-איינוואנדערונג.

לאנדאן. (יטא) מיט א געוויסער צייט צוריק האבען זיך געהערט ענגלישע פרעסע-שטימען, דאס דער א"י-מאנדאט און דאס ציוניסטישע פראגראם מוזען רעווידירט ווערען, אויב עס וועט זיך ארויסווייזען, אז יודען מוזען האבען מעהר באדען, ווי עס בלייבט פריי, נאכדעם ווי עס וועט בעפרידיגט ווערען די אראבישע נאכפראגע. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דער בעקאנטער יודישער אגראנאם דייוויס טריטש פערעפענטליכט אין לאנדאנער „טיימס" אן אפענעם בריף, אין וועלכען עס ווערט צוו. אנד. געזאגט: „די איינזייטיגע פרוווילעגירונג פון דער לאנדווירטשאפטליכער קאלאניזאציע איז געווען א טעות. ענגלאנד מיט קנאפע 8% לאנדווירטשאפטליכער בעפעלקערונג האט אמוועניגסטענס מאטיווען צו פערלאנגען זיך ווידמען הויפטזעכליך דער לאנדווירטשאפט. אנ'אינטעליגענטע פויערשאפט אדער קאאפעראטיווע ארגאניזאציע, וואס נעמט ארום 10% פון דער בעפעלקערונג פראדוצירט גאנץ לייכט שפייז-מיטלען פאר דער גאנצער בעפעלקערונג. ווען אפילו די יודען זאלען זיך מוזען ווידמען הויפטזעכליך דער לאנדווירטשאפט, וואלט די לאגע אין קיין פאל נישט געווען האפנונגסלאז.

נישט פערגרעסערענדיג דעם איצטיגען ערד-בעזיץ, קאנען די יודען בילדען א מעהרהייט אין א"י, אויב זיי וועלען אנווענדען מעהר אינטענסיווע לאנדווירטשאפטליכע מעטאדען. אין לבנון לעבען 1000 און אין עגיפטען 1500 מענשען אויף א קוואדראט-קילאמעטער. אויף דעם יודישען באדען קאן זיך אלזא איינהאלטען א מיליאן איינוואוינער. ווען דער דאזיגער מיליאן זאל זיך אפילו בעזעצען אין ארץ-ישראל מיט א צוויי מאל קלענערען טעמפא ווי די גריכישע היימלאזע אין גריכענלאנד ביי דער נויט-הילף פון פעלקער-בונד, וואלט זיך אין דער נאהענטסטער צייט געשאפען א יודישע מעהרהייט אין ארץ-ישראל. די ערפאהרונגען אין ענגלאנד האבען בעוויזען, דאס פון גערטנערייַ קאן אויף 1/6 אקער א גאנצע משפחה שאפען א העלפט פון ערנעהרונג און אפילו מעהר, ווען מען פיהרט גלייכצייטיג עופות-צוכט. דער מיט פון ווירטשאפט גיט די בעסטע לעזונג פון דער יודישער מאסען-ווידערלייג אין ארץ-ישראל, וואס איז שוין אין די אמאליגע צייטען געווען א גארטען-שטאט-לאנד".

לאנד-קאנפערענץ פון עסטרייכישע ציוניסטען נישט פערענדיגט איהרע בעראטונגען

ווינען. (יטא) צום ערשטען מאל זייט איינציגע יאהר האט זיך אין וויען ווידער צונויפגעקליבען די לאנד-קאנפערענץ פון די עסטרייכישע ציוניסטען מיט'ן אנטייל פון די ראדיקאלע ציוניסטען, וואס ווערען אנגעפיהרט דורך איגנאז ראבערט שטריקער. נישט קוקענדיג דערויף, וואס אלע דעלעגאטען זיינען געווען בעהערשט מיט פרידענס-וואונש, איז די קאנפערענץ נאך איין און א האלב-טאגיגע שווערע בעראטונגען איבערגעריסען געווארען. וואהרשיינליך וועלען די בעראטונגען פון דער קאנפערענץ אין א געוויסער צייט ארום ווידער בעגינט ווערען. עס ווערט געפלאנט דערווייל נישט צו וועהלען קיין נייע ליטונג. די אלגעמיינע ציוניסטען מאכען בעמיהונגען צו דערגרייכען א פערשטענדיגונג מיט די ראדיקאלען און רעוויזיאניסטען, כדי זיי זאלען מיטארבייטען אין דער ליטונג. אין פערלויף פון די בעראטונגען איז לעבהאפט בעהאנדעלט געווארען די לאגע פון וועלט-ציוניזם. ד"ר ווייצמאנ'ס פאליטיק, די פראגען פון צונויפרופען דעם ציוניסטישען קאנגרעס א.א.וו. די הויפט-מיינונגס-פערשידענהייטען האבען זיך אבער בעצויגען אויף די עסטרייכישע לאנד-פאליטיק ווי צ. ב. די פראגע פון בעניצען די נאציאנאל-פאליטישען אקטיוויטעט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, די פראגע פון אנגעהעריגקייט צו דער סאציאל-דעמאקראטיע אדער אנדערע נישט-יודישע פאליטישע ארגאניזאציעס א.א.וו. פאר'ן אפלעגען דעם צוזאמענפאהר האבען אלע דעלעגאטען אנגענומען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע געגען דער עליה-גזרה און געגען דער פאליטיק פון דער מאנדאט-מאכט אין ארץ-ישראל.

Dr. med. Grzegorz Rozenberg
ספעציאל-ארצט פאר מאגען, קישקע, לעבער און אינערליכע קראנקהייטען
גדאנסקא 44 (דלוגא) טעל. 224-44
צוריקגעקעהרט.

די יודען, וואס האבען געארבייט צוזאמען מיט גאנדי

גאנדי'ס לאנגער אויפהאלט אין דרום-אפריקא.- דער אטענטאט אויף איהם.-גאנדי'ס מיינונג וועגען דער געטריישאפט פון זיינע יודישע העלפער.- ווי גאנדי איז צוריקגעקומען קיין אינדיע.

עס זענען פארהאן ווענינ מענשען, וועלכע זאלען אין איצטיגען מאמענט אזוי ווייט שטעהן אין מיטעלפונקט פון דעם וועלט-אינטערעס, ווי דער אנפיהרער פון די אינדישע פאלקס-מאסען מאהאטמא גאנדי. די מיינונג וועגען דער דאזיגער פערזענליכקייט איז נישט קיין איינהייטליכע, בעת די אינדיאנער גופא האלטען איהם פאר א הייליגען, פאר א מלאך המושיע פון זיין ארים און אונטערדריקט פאלק, בעשולדיגען איהם די ענגלענדער, אז ער איז אונטערגעקויפט דורך די אינדישע סוחרים, די רעפרעזענטאנטען פון דעם היימישען וועלט-מסחר. אדער, אז ער איז גאר א בעצאהלטער באלשעוויסטישער אגענט.

וואו איז דער אמת?

לאמיר הערען, וואס עס דערצעהלט וועגען איהם א ווינער געלעהרטער מיט'ן נאמען קארדעס, דער-פארזיצענדער פון דער דארטיגער טעאזאפישער געזעלשאפט. ער איז 4 יאהר צייט געווען ענג בעפריינדעט מיט גאנדי און מיט איהם צוזאמען געארבייט. דאס איז געווען אין דער שטאט דורבאן, אין דער בורען-רעפובליק נאטאל, אין דרום-אפריקא.

אין דער דאזיגער דרום-אפריקאנישער רעפובליק וואוינען לערך 140 טויזענד אינדיער, וואס ווערען שטארק אונטערדריקט דורך די „ווייסע", די האלענדער. אין יאהר 1894 האבען די אינדישע סוחרים אנגעהויבען א גרויסען פראצעס געגען דעם מאגיסטראט פון דורבאן, בעקלאגענדיג זיך אויף פערשידענע שיקאנען, וואס זיי מוזען אויסשטעהן מצד די מאגיסטראט-בעאמטע, אדער פון די פערשידענע פעראררנונגען, וועלכע זיינען דירעקט געווענדעט געגען זיי. אזוי ווי זיי האבען נישט געהאט קיין צוטרוי צו קיין שום „ווייסען" אדוואקאט, האבען זיי אראפגעבראכט פון אינדיען מאהאטמא גאנדי, וועלכער איז שוין דעמאלט געווען בעקאנט אלס אנפיהרער פון די אינדישע מאסען און אלס בעגייסטערטער קעמפער פאר זייערע רעכט. ער האט אויך גענאלטען אלס א פעהיגער און אויסגעצייכנטער אדוואקאט.

גאנדי האט די איינלאדונג אנגענומען. ער איז אראפגעקומען קיין דרום-אפריקא און איבערגענומען די פערטיידיגונג פון די געירודפ'טע. ער האט אויך געהאט א גרויסען ערפאלג. דעם פראצעס האט ער געוואונען. צוליב די 140 טויזענד אינדוסען, וועלכע האבען זיך געגעבען אין זיין שוץ, האט ער בעשלאסען זיך צו בעזעצען אין דורבאן. ער האט דא באלד געגרינדעט א צייטונג אויף ענגליש „די אינדישע מיינונג". די צייטונג האט געהאט דעם צוועק צו פערטיידיגען די אינטערעסען פון דעם אינדישען ארבייטער, וועלכער איז דורך די בורען שרעקליך אויסגענוצט געווארען.

אין יאהר 1906 איז דער ווינער געלעהרטער קארדעס געקומען קיין דורבאן, וואו ער האט זיך בעקענט מיט גאנדי. גאנדי איז דעמאלט אלט געווען 37 יאהר. קארדעס דערצעהלט, אז גאנדי האט אויף איהם געמאכט א שטארקען רושם. ער האט אנ'אויסערגעוועהנליך דורכדרינגענדען בליק. צוליב דעם פיל לעזען איז זיין קערפער געווען א ביסעל געבויגען און פון דעם פיל שרייבען איז ביי איהם געווען איין אקסעל א ביסעל העכער פונ'ם צווייטען. גאנדי האט זיך שוין דעמאלט אויסגעצייכענט מיט א געזונדען געדאנק און עס איז אונמעגליך געווען איהם איבערצושפארען. דערביי האט מען איהם קיינמאל נישט געקאנט ארויסברענגען פון זיין גייסטיגען גלייכגעוויכט, וואס איז פאר איהם אזוי כאראקטעריסטיש. ווען בעת א הייסע דיסכוסיע האט איהם געדראהט צו פערלירען די מאכט צו הערשען איבער זיין טעמפעראמענט און זיינע איינענע נערווען, פלעגט ער אנהויבען צו מורמלען אונפערשטענדליכע ווערטער אין דער סאנסקריט-שפראך. דאס זיינען געווען די ציטאטען פון די „וועדען" אדער אנדערע רעליגיעזע אינדישע שריפטען, וועלכע גאנדי געדענקט אויסענווייניג און וועלכע האבען איהם דערמאנט אין דער פליכט צו הערשען איבער זיך אליין.

ווי ווייט גאנדי האט זיך שוין דעמאלט אויסגעצייכענט מיט געוויסע גוטע מדות בעווייזט פאלגענדער פאקט:

איינמאל איז גאנדי, געהענדיג אין גאס בעפאלען געווארען דורך א מאכמעדאנער, וועלכער האט מיט אנ'אייזען איהם געגעבען עטליכע שווערע קלעפ איבער'ן קאפ. גאנדי איז אנידערגעפאלען, און מען האט איהם געמוזט איבערפיהרען אין קראנקענהויז, וואו ער איז אפגעלעגען א פאר וואכען. די סיבה פון דעם אטענטאט איז געווען די שנאה, וואס הערשט צווישען די אינדוסען און מאכמעדאנער.

באלד נאכ'ן אטענטאט, ווען עס איז איהם נאך געגאנגען דאס בלוט פון די בעקומענע וואונדען און ער האט געשוועבט צווישען טויט און לעבען, האט גאנדי אנגעשריבען א בריף אין דער פרעסע און צו דער פאליציי, אין וועלכען ער האט געבעטען, אז מען זאל בעפרייען פון דער תפיסה דעם אנפאלער, ווייל ער איז דאך פון זיין שטאנדפונקט גאנץ גערעכט. ער האט, לויט זיין מיינונג נישט געטאן קיין שלעכטס, און דערפאר מוז מען איהם בעטראכטען פאר אומשולדיג און ער פערדינט נישט קיין שטראף.

גאנדי'ס מיטארבייטער אין דער ענגלישער צייטונג זיינען כמעט געווען בלויז יודען.

— איינמאל, — דערצעהלט דער ווינער טעאזאף — האט איהם גאנדי געזאגט — איך וואונדער מיך, וואס די אלס ווייסער אינטערעסירט זיך אזוי פיל מיט דער אינדישער פראגע און בכלל מיט די אינדוסען. אזא הייסער פריינד פון די אינדוסען.

— דאס טוען דאך אויך פאליאקען, דייטשען און יודען — האט ער געענטפערט — און זיי זיינען דאך אויך ווייסע.

— דאס איז עפעס אנדערש — האט גאנדי געזאגט — זיי אלס יודען געהערען אויך צו אנ'אונטערדריקטער ראסע. עס איז דערפאר נישט קיין חדוש, וואס זיי האבען מיטגעפיהל מיט אונז.

—=0S0=—

גראף בעטלען וועגען דער לאגע פון די יודן אין אונגארן

אינטערוויו פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור מיט'ן פרעמיער.

לאנדאן, (יט"א)

פאר זיין אפפאהר פון לאנדאן האט דער אונגארישער פרעמיער בעטלען ערטיילט אנ'אינטערוויו דעם פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען אגענטור. אין משך פון געשפרעך האט דער פרעמיער געלייקענט, אז דער „נומערוס קלאוזוס" איז געווענדעט געגען יודען. די דאזיגע פעראָרדנונג וועט בכלל אפגעשאפען ווערען ווי נאר די ווירטשאפטליכע לאגע וועט זיך בעסערן. גראף בעטלען האט אויך געלייקענט, אז אין אונגארן ווערט אנגעווענדעט בעגרענצונגען לגבי יודישע מלחמה אנטיילנעמער, ווייל זיי ווערען נישט אנגענומען אין „העלדען ארדען". גראף בעטלען האט ערקלערט, אז דער ארדען געניסט פון אויטאנאמיע און פארשט ביים אנעמען נייע מיטגלידער זייער גאנצע פערגאנגענהייט. זייער האלטונג בעת דער באלשעוויסטישער איבערקעהרעניש א. א. וו. אויף דער פראגע, פארוואס יודיש-אונגארישע סטודענטען ווערען נישט אנגענומען אין די אונגארישע סטודענטען-היימען און אויס לאנד, האט דער אונגארישער פרעמיער געענטפערט, דאס די רעגירונג האט נישט קיין איינפלוס אויף די קאמיטעטען, וואס בעשטעהען פון פראפעסארען און געלעהרטע און ענטשיידען וועגען אנעמען אין די סטודענטען-היימען. די דאזיגע קאמיטעטען ריכטען זיך נישט אין זייער טעטיגקייט מיט רעליגיעזע מאטיווען — האט ערקלערט צום סוף דער פרעמיער בעטלען.

דעבאטע אין דייטשען רייכסטאג וועגען אנטיסעמיטישע מיניסטער פריק

ווייטערע פראטעסט-פערזאמלונגען געגען דעם דאזיגען מיניסטער

בערלין. (יטא) אויף דער לעצטער זיצונג פון דייטשען רייכסטאג איז פארגעקומען א דעבאטע וועגען דעם קאנפליקט פון דער רייכס-רעגירונג מיט טורינגיען צוליב די אנטיסעמיטישע תפילות, וואס זיינען דורך דעם מיניסטער פריק איינגעפיהרט געווארען אין די טורינגער שולען. אויף דער זיצונג האט גענומען א ווארט צוו. אנד. ד"ר פריק (דער אינערן-מיניסטער פון טורינגיען, וועלכער איז גלייכצייטיג א דעפוטאט אין דייטשען רייכסטאג), וועלכער האט ערקלערט: די שוהל-תפלות, וועלכע איך האב איינגעפיהרט ענטהאלטען נישט קיין אנגריף געגען וועלכען עס איז פאלקס-שיכט. איך האב אויפגעקלערט, אז זיי זיינען געווענדעט געגען פאלקס-פרעמדע עלעמענטען, צו וועלכע עס געהערען פריהער פאר אלע די יודען (שטורעם). דער אינערן-מיניסטער פון דער רייכס-רעגירונג ד"ר ווירט האט אין זיין ענטפער אנגעוויזען, אז די ווערטער פון דער תפלה: „גאט בעפריי אונז פון בעטראג און פערראטעריי" קאנען זיך בעציהען צום אויטאר פון דער פעראָרדנונג ד"ר פריק, וועלכער איז פאר מלוכה-פעראט פער'משפט געווארען צו א יאהר מיט 3 מאנאטען תפיסה. קיינער טאר נישט בעליידיגען קיין שום טייל פון דער בעפעלקערונג אין דייטשלאנד און די יודישע בתוכם. דאס איז דער קערן פון אונזער מלוכה-לעבען".

• • •

בערלין. (יטא) דער צענטראל-פעראיין פון דייטשע שטאטס-בירגער פון יודישע דת האבען איינגעאָרדענט צוויי פראטעסט-פערזאמלונגען געגען דער בעליידיגונג פון דייטשע יודען דורך די אנטיסעמיטישע תפלות, וועלכע דער נאציאנאל-סאציאליסטישער מיניסטער פריק האט איינגעפיהרט אין די טורינגער שולען. אויף די פערזאמלונגען זיינען ארויסגעטרעטען א ריהע רעדנער, וועלכע זיינען שארף ארויסגעטרעטען געגען דער הויליגאניסטישער נבלה. עס איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וואס פראטעסטירט געגען דער פעראָרדנונג פון מיניסטער פריק, וועלכע בעדייט א ברוך פון דער קאנסטיטוציע. די פערזאמלעטע דריקען אויס די איבערצייגונג, אז די רייכס-רעגירונג וועט ארויסטרעטען געגען דעם דאזיגען אקט, וועלכער גראבט אונטער די גלייכבערעכטיגונג פון די דייטשע יודען. די רעזאלוציע איז איבערגעשיקט געווארען צום פרעזידענט און צו דער צענטראלער רעגירונג.

ליטוואקאוו ניט מער דער איינציגער רעדאקטאר פון מאסקווער „עמעס"

מאסקווא. (יטא) דער „עמעס" דרוקט אויף אנ'אנגעוועהנטע פלאץ א בעשלוס פון צענטראלען קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי, אין וועלכען עס ווערט ערקלערט, אז פון איצט אן וועט די רעדאקציע פון „עמעס" געפיהרט ווערען נישט מעהר דורך מ. ליטוואקאוו'ן אליין, נאר דורך א רעדאקציאנס-קאלעגיום, אין וועלכען עס זיינען אריין אויסער ליטוואקאוו'ן דער יעשער קאמוניסט מ. אלטשולער און דער ארבייטער פון דער מאסקווער שיך-פאבריק „פאריזער קאמונע" כ. מעדוועדעוויץ. לויט דעם דאזיגען בעשלוס פון דער פארטיי וועט מ. ליטוואקאוו בלייבען אויפ'ן אמט פון פעראנטווארטליכען רעדאקטאר פאר דער טעכנישער פיהרונג פון דער צייטונג. דער נייער בעשלוס פון דער פארטיי איז א גרויסער קלאפ פאר ליטוואקאוו'ן און זיינע דיקטאטארישע אמביציעס. אין די מאסקווער יודישע ליטעראַרישע און געזעלשאפטליכע קרייזען האט דער דאזיגער בעשלוס ארויסגערופען גרויס צופרידענהייט, נישט קוקענדיג, וואס אין ענגע קרייזען האט מען שוין נאך פריהער געוואוסט, אז די פארטיי דיסקוטירט אוצט די פראגע וועגען בעגרענצונגען ליטוואקאוו'ס רעכט אין „עמעס".

לאָדז 23 יו י 1930. זון אויפג. גג: 3.16 זון אינטערג. אנג: 7.55

מאָנטאָג, כ"ז סיון תר"ץ פ' קרח

טאָג-כראָניק

דער פאָבאָר

ווער דאַרף זיך היינט צו שטעלן.

היינט מאָנטאָג דעם 23 יוני דאַרפען זיך צושטעלן צו דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 1 (זאַקאָנטנאַ 82) די געבוירענע אין יאָהר 1909 פון 11-טן קאָמיסאַריאַט צוזאמען מיט די נעמען וועלכע הויבען זיך אָן מיט —

I G J M N

פאַר דער קאָמיסיע נומער 2 (אָגראָ-דאָווע 34) דאַרפען שטעלן די געבוירענע אין 1909 וואָס וואוינען אין 14 קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט —

T P O N

פאַר דער קאָמיסיע נומער 3 יאָהר-גאַנג 1907, וועלכע זענען נאָך נישט נישטאַנען פאַר קיין פאָבאָר-קאָמיסיע און זיי וואוינען אין 2, 3, 5, 8, 9, און 11 קאָמיסאַריאַט.

צוזאַמענפאָהר פון פאַרשטעהער פון אַלע האַנדווערקער-קאַמערס אין לאָדז

(–) נעכטען איז אין לאָדז פאָרגע-קומען דער דריטער צוזאַמענפאָהר פון די פאָרשטעהער פון אַלע האַנדווערקער-קאַמערן אין פוילען. די ערשטע צוויי צוזאַמענפאָהרען זענען פאָרגעקומען אין וואַרשא.

די דעלעגאַטען פון די פּראָוואַלטונגען פון אַלע האַנדווערקער-קאַמערן האָבען זיך בעשעפטיגט מיט פראַגען וועגען האַנדווערקער-קאַמערן, האַנדווערקער-עקזאַמענס, רעגיסטראַציע פון אָפּמאַכען מיט האַנדווערקער-מייסטער א. א. וו.

אויך זענען בעריהרט געוואָרען פראַגען פון שטייער פון אומזאַץ, וועגען רעפאָרם פון אומזאַץ-שטייער, וועגען ריטשאַלט פון דעם זעלבען שטייער און וועגען די אויסמעסטונגען פאַר 1929.

נישט וועניג האָט דער צוזאַמענפאָהר זיך געווידמעט דעם קריזיס, וואָס האָט שווער געטראָפען אַ רייה פאַכען.

בעזונדער אויפמערקזאַמקייט איז גע-ווידמעט געוואָרען דעם ענין פון אויפ-זיכט פאַר לערן-יונגלען.

אין די פרייע פאָרשלאָגען איז בע-לאָסען געוואָרען אונטערצונעמען ־שריט וועגען אָפּשאַפען די צענניק-קאָמיסיעס אויף אַרטיקלען פון ערשטען געברויך.

היינט, מאָנטאָג זאָלען פאָרקומען זי-צונגען פון די צענניק-קאָמיסיעס און עס וועלען אַרומגערערט ווערען אַ רייה אָרגאַניזאַציאָנעלע פראַגע.

היינט וועלען די דעלעגאַטען אויך בעזוכען אַ רייה גרויסע אינדוסטריע-אונטערנעמונגען און די עלעקטראָווניע.

דער צוזאַמענפאָהר איז פאָרגעקומען אין שטאָט-ראַט-זאַל.

לאָדזער שטאָטישער בודזשעט

רעדוצירט אויף העכער 17 מיליאָן זל.

אונטערן פאָרזיץ פון פרעזידענט זשעמיענצקי איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון מאַגיסטראַט. עס זענען אָנגענומען געוואָרען בעשלוסען בנוגע דער בודזשעט-רעדוקציע, לויט'ן אויפטראַג פון אינערן-מיניסטעריום. ענדגילטיג וועט די רעדוקציעס בעשטימען דער שטאָט-ראַט.

דער מאַגיסטראַט פון זיין זייט האָט בעשלאָסען צורעדוצירען די נאָרמאַלע אויסגאַבען אויף 4 מיליאָן 425,988 זל. אין די אויסערגעוועהנליכע אויסגאַבען אויף 12 מיליאָן 697,300 זל. אַרום און אַרום פּראָיעקטירט דער מאַגיסטראַט צו-שטרייכען פון בודזשעט אויסגאַבען אויף 17 מיליאָן 123,288 זל.

פון די נאָרמאַלע איינקונפטען וועלען אָפּגעשפּאָרט ווערען 5 מיליאָן 862,560 זל. פון די אויסערגעוועהנליכע איינקונפטען 11 מיליאָן 250,728 זל.

אַלזאָ אין די אויסגאַבען און איינ-קונפטען יויל דער מאַגיסטראַט שטריי-כען 17 מיליאָן 123,288 זל.

אין דער אָפּטיילונג פון קולטור-און בילדונג ווערען געשטראָכען נאָרמאַלע אויסגאַבען אויף 432,903 זל., אין דער רובריק צו שטיצען דעם האַנדעל און אינדוסטריע 215,777 זל. פאַר עפענט-ליכער זיכערהייט — 138,690 זל, אין אָפּטיילונג פון געזעלשאַפטליכער אויפ-זיכט 96,025 זל.

אין די אויסגאַבען פון אויסערגע-

וועגליכען בודזשעט איז געשטראָכען געוואָרען אַ פּאָזיציע פון 5 מיליאָן 200,000 זל. וואָס זענען געווען בע-שטימט אויף בויען אַרבייטער הייזער.

אָפענער בריף

חשובע רעדאַקציע!

אין אייער וו. צייטונג איז געווען אָפּגעדרוקט אַ בריף צו מיר, אונטער-געשריבען דורך מ. אייזנער וועגען דעם ענין רעזיגנאַציע פון די פּרעזעס-מאַנדאַטען אין דער קהלה.

איך האַלט אונטער מיין כבוד צו פּאָלעמיזירען מיט די דאָזיגע הערן. די עפענטליכקייט וועט שוין זיך אַליין אָריענטירען ווער עס איז געווען דער ליגנער.

איך וויל אָבער בעמערקען, אַז אַ מאַנדאַט אין דער קהלה איז נישט קיין פּריוואַט-אייגענטום, אפילו פון אַג'-אגודה'ניק.

מיט דרך-ארץ

ש. בודזינער

פּאָרזיצער פון קהלה-ראַט.

יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „הזמיר"

דעם פערזאַמלונגס מיטוואָך איז אין איינגענעם לאָקאַל פאָרגעקומען די יעהר-ליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער אין אונזער שטאָט פּאָפּולערער און איינ-ציגער אין איהר אַרט יודישער קולטור-געזעלשאַפט „הזמיר". די פערזאַמלונג איז געווען זעהר צאָהלרייך בעזוכט, עס האָבען זיך בעטייליגט בערך 200 מיט-גלידער.

ה' מאַרגאָליס עפענט די פערזאַמלונג און נאָמען פון דער פערוואַלטונג און לייגט פאָר די קאַנדידאַטור פון ה' די-רעקטאָר א. בערעלמאַן אַלס פאָרזיצענ-דער פון דער פערזאַמלונג און זי ווערט איינשטימיג אָנגענומען. צום פּרעזידיום מיט וועלען דאַן איינגעלאַדען אַלס בייזי-צענדע די ה"ה: רעד. ע. האַמבורסקי און שולין. אַלס סעקרעטאַר — ה' ר.נ. נאַרט. דער פאָרזיצענדער דערמאָנט דעם ערשט פערשטאָרבענעם פערדינסטפולען געזעלשאַפטליכען עסקן א. פּאַדלישעווסקי און די מיטגלידער און סימפּאַטי-קער פון „הזמיר", וועלכע זענען גע-שטאָרבען און משך פון לעצטען יאָהר. די פערזאַמלונג בעעהרען זייער אָנדענ-קען דורך אויפשטעהן.

ה' קרעניצקי גיט דאַן אָפּ דעם טע-טיגקייטס-בעריכט פון דער פערוואַלטונג. דער רעדנער ווייזט אָן אויף די שווערע בעדינגונגען, ביי וועלכע עס איז אויסגע-קומען דער פערוואַלטונג צו אַרבייטען צוליב די אַפּאַטיע און גלייכגילטיגקייט מצד דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג צום געזעלשאַפטליכען לעבען בכלל און קולטורעלען בפרט. אויסער דער זאָרג פאַר דער ערהאַלטונג פון די אויפגאַבען, וועלכע דער „הזמיר" האָט זיך געשטעלט צו פאָלגען די יודישע קונסט אין מוזיק, האָט מען געמוזט בסדר מאַכען אַלע אָנ-שטרענגונגען און פערשוואונדען אַ כך ענערגיע אויף שאַפען פינאַנציעלע מיט-לען צו דעקען דעם אַלטען דעפיציט און זאָרגען פאַר די לויפענדע אויסגאַבען. פּראַקטיש די אַלע מניעות איז דער פער-וואַלטונג געלונגען צו פערקלענערען דעם דעפיציט ביז אַ מינימום און אַרגאַניזירען אַן אויפלעבונג און דער טעטיגקייט פון דער געזעלשאַפט. און משך פון דער לעצטער צייט זענען איינגעאָרדנעט גע-וואָרען אַ גאַנצע רייה געזאַנג און מוזיק-קאָנצערטען און איינגענעם לאָקאַל און עפענטליכע גרעסערע אונטערנעהמונגען. עס איז אויך פאָלשטענדיג רעאָרגאַניזירט געוואָרען דער שטריך-אָרקעסטער, וועלכער האָט הײ-יאָהר בעגונט זיין טעטיגקייט. אויסער דעם האָט זיך געגרינדעט ביי „הזמיר" אַ טעאַטער-סטודיע, וועלכע האָט מיט איהרע אויפטריטען געוואונען די פולסטע אָנערקענונג פאַר איהרע גוטע לייסטונגען און הויכען נוסח. דער רעדנער שטעלט זיך נאָך אָפּ אויף איינ-ציגע געוויסע פּרטים, וועלכע אילוסטרי-רען די מיהזאַמע און פרוכטבאַרע טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג.

ה' ליבערמאַן גיט דאַן אָפּ דעם קאַסע בעריכט און לעזט דעם פּראָטאָקאָל פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע.

דערויף ענטוויקעלט זיך אַ לענגערע דיסקוסיע איבער פערשידענע פראַגען, וואָס זענען נוגע דער טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג אויף וועלכע עס ענטפערט דאַן אָפּ אין נאָמען פון דער פערוואַלטונג מיט אַ זעהר געלונגענע רעדע ה' ד"ר זיידענגאַרטען.

נאָך דער דיסקוסיע ווערט אויסגע-דריקט אַ דאַנק און צוטרוי דער אָפּטרע-טענדער פערוואַלטונג פאַר איהר טעטיג-קייט.

עס ווערט בעשטעטיגט דער בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1930/31 מיט מאַטיוונגע אוים בעסערונגען און מען טרעט צו צו די וואַהלען פון אַ נייער פערוואַלטונג. אין דער נייער פערוואַלטונג ווערען גע-וועהלט:

פּרעזעס — מ. מאַרגאָליס, וויצע-פּרע-זעס — פ. זיידענגאַרטען, בעל-הבית ביאַפע, קאַסירער — י. ליבערמאַן, ד. קרעניצקי, אונזש. זשעלענסקי, ק. צוקער-מאַן, י. מאַשקאָוויטש, ד"ר ראָזענטאַל און סעליר. קאַנדידאַטען: ראַקאָוויטש, אָפּאָטאָשינסקי, בלאָנסקי, רייכאַרט, ראָ-טענבערג און בלומענפעלד. רעוויזיאָנס-קאָמיסיע: ראָטקאָפּף און עפּשטיין. עהרע זוגערפּיכט: ד"ר ע. לעווין, מ. קרי-שעק און ז. זילבערבערג.

האַלב 4 פאַרטאָג ווערט די פערזאַמ-לונג געשלאָסען אונטערן געזאַנג פון התקוה.

—=0§0=—

ערעפנונג

פון דראַמ. שולע ביי דער „יודישער טעאַטער סטודיע"

נעכטען זונטאָג 9 אָוונט איז פאָר-געקומען די ערעפנונג פון דער יודישער דראַמאַטישער צוגרייטונגס-שול ביי דער „יודישער טעאַטער-סטודיע" פון „הזמיר" אַל. קאָשטשושקי 21.

מיט דער אָנפירונג פון דער דראַמ. שול פערגעמען זיך די ה"ה מ. א. גנעסין, קאָמפּאָזיטאָר העניך קאָן, רע-זשיסאָר איזידאָר לעווי, קינסטלער איזא האַראַר, ווי אויך דער נערימטער מאָלער יצחק בריינער.

צושפּליטערונג נישט בלויז ביי יודען

אויך כריסטליכע סוחרים האָבען נישט יד-אחת

צווישען די כריסטליכע סוחרים און פּאַבריקאַנטען פעראייניגען און לאָדז איז די צושפּליטערונג נישט אַג'ערך קלענער ווי ביי אונז. עס איז ענטשטאַנען אַ פּראָיעקט צו פעראייניגען די אַלע כריסטלי-כע סוחרים אָרגאַניזאַציעס, אָבער עס האָט זיך אויסגעלאָזט מיט אַ בלויזען פּרוב.

לאָדזער קינאָ'ס אין סכנה צו שליסען זיך

אויך די קינאָ-טעאַטער'ס אין לאָדז שפּירען זעהר שטאַרק דעם קריזיס. די פּרעקווענץ פאַלט פון טאָג צו טאָג. מעה-רערע קינאָ-אונטערנעהמונגען דראָהען צו שליסען זיך. אויב דער מאַגיסטראַט וועט נישט פערקלענערען דעם קינאָ-שטייער וועט קיין איין קינאָ אין לאָדז זומער נישט בלייבען אָפען.

פּאָליצײ-קאָמענדאַנט ניעדזשעלסקי

זיך פער'סמ'ט מיט פיש אין... קאַרלסבאַד

קיין לאָדז איז אָנגעקומען אַ ידיעה, אַז דער הויגער פּאָליצײ אינספּעקטאָר ניעדזשעל-סקי, וועלכער געפינט זיך לעצטענס אין קאַרלסבאַד אויף קוראַציע, האָט ביי אַ נאַכט-עסען און אַ דאָרטיגען רעסטאָראַן זיך פער'סמ'ט מיט פיש. צוליב דעם איז אינספּעקטאָר ניעדזשעלסקי געוואָרען געצוואונגען איבערצורייסען די קוראַציע און צוריקקומען קיין לאָדז.

קופּאָן № 136

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פון'ם דאָזיגן קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג היינט מאָנטאָג, דעם 23. יוני פון 8—9 אָוו.

אנשטעקענדע קראַנקהייטען.

פּערגאַנגענע וואָך זענען אין לאָדז פערצייכענט געוואָרען 123 פאַלען פון אַנשטעקענדיגע קראַנקהייטען.

איז קייזער פראַנץ-יאָזעף טאַקע געווען פון יודישער אַפּשטאַמונג?

מעשה'לעך און קוריאָזע וועגען פראַנץ-יאָזעפ'ן.

און וויען הערט מען נאָך אַלץ נישט אויף צו רעדען וועגען דער ענטדעקונג. וואָס איז לעצטענס געמאַכט געוואָרען, אַז דער פערשטאָרבענער קייזער פראַנץ יאָזעף, ווי די גאַנצע האַבסבורג דינאַסטיע האָט געשטאַמט פון יודען.

און צוזאַמענהאַנג דערמיט דערצעהלט מען אוצט און וויען אינטערעסאַנטע געשיכטעס, ווי אַזוי פראַנץ יאָזעף האָט שטענדיג אַרויסגעוויזען ליבשאַפט צו יודען.

פון דער געשיכטע און אויך פון דער נאָהנטער פערגאַנגענהייט ווייסען מיר, אַז און אַלגעמיין האָבען די האַבסבורגער און פערגלייך מיט די אַנדערע הערשער, די יודען פון זייערע לענדער זעהר גוט בעהאַנדעלט.

בלויז איין איינציגער האַבסבורגער הערשער הערצאָג לעאָפּאָלד דער צווייטער, האָט און יאָהר 1421 פערפאָלגט די יודען פון וויען און עסטרייך און זיי געלאָזט פערטרייבען פון לאַנד, אָדער פערברענען אויף־שייטערהויפענס.

קייזער רודאָלף האַבסבורג איז געווען דער ערשטער און אייראָפּע וועלכער האָט און פיער צעהנטען יאָהר-הונדערט גע-געבען די יודען פון זיין לאַנד בירגערלי-כע רעכט און האָט אויך געשלאָסען אַ אָפּמאַך מיט דעם דעמאָלדיגען קעניג פון אונגאַרען פונקט אַזעלכע רעכט און פריוויליגיעס ווי און זיין לאַנד.

מאַריאַ טערעזאַ און קייזער יאָזעף דער צווייטער זענען געווען די ערשטע הער-שער, וואָס האָבען די יודען געגעבען אָרדענונג טאָלעראַנץ.

אַז קייזער פראַנץ יאָזעף איז געווען אַ יודען פריינד איז בעקאַנט, און די יודען פון עסטרייך אונגאַרען האָבען אונטער פראַנץ יאָזעפ'ס הערשאַפט געלעבט, ווי און א „גן עדן". און אונגאַרען האָט פראַנץ יאָזעף בעשטימט אַ יודישען מי-ניסטער. יודען זענען געווען גענעראַלען, הויכע אַפיצירען און האָבען פערנומען וויכטיגע רעגירונגס שטעלעס.

עס איז אַ בעקאַנטער פאַקט, אַז פראַנץ יאָזעפהאָט דריי מאָל נישט גע-וואָלט בעשטעטיגען די וואַהל פון קאַרל לוגער, בירגערמייסטער פון וויען, ווייל לוגער איז געווען דער פיהרער פון די ווי-נער אַנטיסעמיטען. פראַנץ יאָזף האָט פּי על פּראָמינענטע יודען געגעבען די טיטע-לען „באַראָן", „דיטער פאָן", „קייזערליכע ראַט", „האָפראַט" א. א. וו.

בעזונדערס האָט פראַנץ יאָזעף ליב גע-האַט די גאַליציאַנער און אונגאַרישער פרומע יודען.

ווען דער פוילישער נאַציאָנאַליסטישער פון גאַליציען, גראַף פּאָטאָצקי, האָט און יאָהר 1912 געמאַכט אַ גזירה, וואָס וואָלט אָפּגעקומען ביי טויזענדער גאַליציאַ-נער יודען די קאָנצעסיעס פון שענקען און קרעטשמערס און די שטעטלעך און בעקעשעם אָוועק קיין וויען מיט אַ דעפּו-טאַציע צו פראַנץ יאָזעפ'ן און זיי האָבען גערוהט, פראַנץ יאָזעף האָט מבטל גע-מאַכט די גזירה.

און פערגלייך מיט צער ניקאָלאַי פון רוסלאַנד איז פראַנץ יאָזעף געווען ווירק-ליך אַ מלך צדק אַ גערעכטער קעניג.

נישט נאָר די יודען פון עסטרייך אונ-גאַרען און גאַליציען נאָר די יודען פון דער גאַנצער וועלט בעזונדערס די יודען פון דעמאָלדיגען פינסטערען רוסלאַנד האָבען אַנגערופען פראַנץ יאָזעפ'ן „קירה" (קיסר ירום הודו). רוסישע יודען האָ-בען נישט וועניג מקנא געווען די „קורה'-ער" (גאַליציאַנער) יודען מיט פראַנץ יאָזעף און די „קורהער" יודען זענען נישט וועניג שטאָלץ געווען מיט איהם.

גאַליציאַנער יודען דערצעהלען נאָך אוצט לעגענדעס וועגען איהם.

פריהערדיגע יאָהרען, ווען פראַנץ יאָזעף פלעגט אָבהאַלטען מילימערישע מאַנעוורעס און גאַליציען, פלעגט ער נעהמען און שוהל זעהען, ווי יודען דאַוונען. פאַר מאָל האָט דער קייזער גענעסען אַ גאַליציאַנער יודען געשמאַקע, געפּעפּערטע, שבת'דיגע פיש מיט בולקע פלאָץ (גאַליציאַנער חלה).

אַ יודענע איז אַ טערקישער שאַל האָט זאָגאַר אַמאָל מיטגעגעבען דעם קייזער אַ פעקעל מיט וועש, קישעס און לעקעך פאַר איהר זוהן, וועלכער איז דעמאָלט געווען סאָלדאַט און וויען...

— אדוני מלך, בוטע געבען זי מיין זוהן משה מענדעל און וויען דיזעס פעקעל. א שעהנעם דאַנק אויהנען העד קאַי-זער לעבען — האָט געזאָגט די יודענע.

און פראַנץ יאָזעף האָט גענומען דאָס פע-קעל און עס ווירקליך אָבגעגעבען דער אידענעם זוהן און וויען און נאָך מיט אַ מעדאַל דערצו. אַזוי דערצעהלען גאַלי-ציאַנער יודען.

נישט קיין לעגענדע, נאָר אַ אמת איז די געשיכטע, ווי אַזוי פראַנץ יאָזעף האָט זיך צוקושט מיט דעם יודישען גענעראַל מאָרים שוואַרץ, וועלכער איז לעצטענס געשטאָרבען און פּראַג. דאָס איז געווען, ווען דער גענעראַל שוואַרץ האָט גענומען אַ זיגע און 1914. און דעם ערשטען יאָהר פון דער מלחמה.

יערענפאַלס בעווייזען אַזעלכע לעגענ-דעס און געשיכטעס, ווי פאָפּולער און בע-ליעבט פראַנץ יאָזעף איז געווען ביי די יודען.

מען מוז צוגעבען, אַז ער האָט די דאָ-זיגע ליבע פערדיענט.

אפשר האָט פראַנץ יאָזעף געוואוסט אַז ער איז אַ שטיקעל בייבליכער קרום פון יודען און דעריבער איז ער געווען אַזאַ גרויסער יודען פריינד.

און נישט נאָר פראַנץ יאָזעף אַליין, נאָר די גאַנצע פאַמיליע האַבסבורג זע-נען געווען יודען-פריינד. עס איז בעקאַנט די פריינדשאַפט צו יודען פון קייזערין עליזאַבעטע, פראַנץ יאָזעפס פרוי, וועל-כע איז דערשטאָכען געוואָרען צוריק מיט עטליכע דרייסיג יאָהר פון דעם איטאַליע-נישען אַנאַרכיסט לוקשעני. זי האָט גע-פיהרט אַ קאַמף געגען דעם אַנטיסעמיטי-שען קייזער ווילהעלם דעם צווייטען פון דייטשלאַנד צוליב דעם גרויסען יודיש-דייטשען דיכטער היינריך היינע.

היינריך היינע'ס פאַרעהרער האָבען דעמאָלט צוריק מיט יאָהרען, געוואָלט אויפשטעלען אַ מאָנומענט און דייטש-לאַנד, צו עהרען דעם גרויסען דיכטער היינען. אָבער ווילהעלם האָט נישט דער לאָזט, אַז היינע זאָל בעקומען אַ מאָנו-מענט און דייטשלאַנד.

די קייזערין עליזאַבעטע איז געווען אַ איידעלע פרוי און אַ גרויסע פאַרעהרערין פון היינריך היינע. זי איז אַליין געווען אַ פרינצעסין פון ביירן און ווילהעלם איז געווען אַ פריינד פון פראַנץ יאָזעפ'ן און דייטשלאַנד מיט עסטרייך זענען געווען פאָליטיש פערבונדען און פריינדשאַפט. פונדעסטוועגען האָט קייזערין עליזאַבעטע נישט נעקוקט אויף דעם אַלעמען און אויפגענומען אַ גרויסען קאַמף מיט ווילהעלמען צוליב דעם היינע-מאָנומענט.

דער קאַמף האָט געפיהרט דערצו, אַז אויף צו להכעיס ווילהעלמען און אום צו עהרען היינען. האָט די קייזערין עליזא-בעט אָבגעקויפט דעם פערעלטערטען אומאַל יעגערישען אינזעל קאָרפו, וועלכען היינע בעזונגט און זיינע לידער, און פאַר דעם שעהנעם פאַלאַץ אויף קאָרפו האָט זי געלאָזט אויפבויען אַ הערליכען היינע-מאָ-נומענט, אום צו ווייזען דער וועלט, ווי אַזוי די מענשהייט מוז עהרען אַ גרויסען דיכטער.

ווילהעלם איז צוליב דעם מאַקע ברוגז געוואָרען מיט דעם עסטרייכישען קעניג-ליכען הויף.

אויך דער קרוין פרינץ רודאָלף פון האַבסבורג, פראַנץ יאָזעפס איינציגער זוהן, וועלכער איז צוריק מיט 40 יאָהר בעגאַנגען זעלבסטמאָרד צוליב אַ געהיי-מער ליעבע מיט דער באַראָנעסע וועט-שעראַ, איז געווען אַ בעקאַנטער יודען פריינד.

קראָנפּרינץ רודאָלף איז געווען אַ פּרע-גרעסיווער מענטש... ער האָט אונטער-שטיצט אַלע דעמאָקראַטישע שטרעבונ-גען פון די עסטרייכישע און אונגאַרישע יודען. ער האָט געפיהרט אַ קאַמף געגען די וויענער אַנטיסעמיטען. איינמאָל האָט ער זאָגאַר פערזענליך, רעמענדיג אויף זיין פערד, צוטריבען אַ דעמאָנסטראַציע פון אַנטיסעמיטישע סטודענטען.

דער בעסטער פריינד פון קרוינפּרינץ רודאָלף איז געווען אַ וויענער יודיש דייט-שער שרייבער מאָריץ שעפּס. ער איז דעמאָלט געווען רעדאַקטאָר פון דעם דעמאָקראַטישען „נייעם וויענער טאַגעבלאַט" ער האָט געשטאַמט פון אַ פרומער גאַלי-ציאַנער יודישער פאַמיליע.

קרוינפּרינץ רודאָלף איז אונטער אַ פערשטעלטען נאָמען געווען אַ מיטאַרבייטער פון „נייעם וויענער טאַגעבלאַט". וועל-כער האָט בעקעמפּט דעם אַנטיסעמיטיזם. פון זיינע פּריוואַטע בריוו צו מאָריץ שעפּס זעהט מען... פון דער קרוינפּרינץ וועלכער האָט ... יודישען פּראַנץ יאָזעפס טאָכטער, האָט בעטראַכט פאַר ... פון זיינע ווירטשאַ-פטע אויפגאַבען צו בעקעמפען דעם פּינ-סטערען אַנטיסעמיטיזם און זיכערען די יודען די פּאָלסטע בירגערליכע פּרייהייט און רעכט.

די בריוו האָט מיט אַ צייט צוריק מאָ-ריץ שעפּס'עס זוהן נעדרוקט און אַרוים געגעבען און אַ בוך.

נישט אומזיסט געדענקען נאָך ביז איצט די גאַליציאַנער, וויענער אונגאַרי-שע און עסטרייכישע יודען פראַנץ יאָזעף וועלכער שטעלט זיך איצט אַרוים פאַר אַ שטיקעל קרוב פון יודען...

מאסמוף

סענ. בודזינער'ס ערקלערונגען פאַר דער פּרעסע
וועגען די הינטער קוליסען פּאָליטיק אין דער יוד. קהלה

דער פּרעזעס פון לאָדזשער קהלה-ראַט, סענ. ש. בודזינער האָט אויף געלאַדענעם צוזאַמענגערופענעם א פּרעסע-קאָנפערענץ מיט'ן ציל צו געבען אויפקלערונגען וועגען דער הינטער קוליסען-אַרבייט פון דער אגודה'שער מערהייט אין דער היגער קהלה.

סענאַטאָר בודזינער הויבט אָן זיינע ערקלערונגען דערמיט, אַז די טענה פון ה' מינצבערג, אַז ער איז צופרידען צו הערען זאַכליכע קריטיק, איז נישט קיין ריכטיגע.

דער ראַט-פּרעזעס געהט דאַן איבער צו די איינצעלהייטען פון ה' מינצבערג'ס אונטערוויזאַ פאַר דער פּרעסע. ווען אויפ'ן פּלענום פון קהלה-ראַט איז געקומען צו רייד, אַז איינע פון ביידע פּרעזעסען (מינצבערג אָדער בודזינער) איז א לינגער און זיינע רייד איז טאָטען, האָט ה' מינצבערג פאָרגעשלאָגען, אַז ביידע פּרעזעסען זאָלען אונטערשרייבען א רעזיגנאַציע-בריוו. ווער פון זיי ביידע עס וועט זיין [illegible] פאַר'ן לינגער, דער וועט מוזען אַראָפּגעהען פון זיין פּרעזידיום-בענקעל. תוך-כדי דיבור האָט ה' מינצבערג זיך צוריקגעצויגען און [illegible] אויסדער, אַז די אגודה-פראַקציע [illegible] איהם נישט, בעת פּאַקטיש [illegible] נישט אַזוי.

סענ. בודזינער האָט דאַן צוגעשיקט צו פּרעזעס מינצבערג פּאָלגענדען אָפּציעלען בריוו: „צו ה' מינצבערג, פאַרזיצער פון דער קהלה-פערוואַלטונג אין לאָדז.

אין הסכם מיט אייער ערקלערונג אויף דער זיצונג פון קהלה-ראַט דעם 11. ד. ח. טייל איך אייך העפליך מיט, אַז איך בין גרייט איינצוזאַמלען ביי דיר. פּרושיצקי א רעזיגנאַציע פון מיין פּאָסטען אַלס ראַט-פּרעזעס בתנאי, אַז די בערואָז, וועלכע וועט מוזען פערלאָזען זיין פּרעזעסור זאָל אין משך פון 3 יאָהר נישט קענען פערנעמען דעם דאָזיגען אַמט".

אויף דעם בריף האָט ה' מינצבערג נישט געענטפערט; ער האָט זיך נאָר אויסגעדריקט, אַז וועגען רעזיגנאַציע פאָרשלאָג האָט ער נאָר גערעדט אין שפּאַס; איבריגענס, איז זיין מאַנדאַט נישט זיין פּריוואַט-זאַך, נאָר דער ענין פון זיין פראַקציע.

אַז אין דער לאָדזשער קהלה איז דער קאַרופּציע-סיסטעם א איינגעבאַקענע זאַך, האָט ה' מינצבערג בעשטעטיגט. נישט מעהר, נישט דער בעאַמטער ס. איז דערין שולדיג, נאָר די ציוניסטישע פראַקציע. אַז דער זגערזשער רב, א שוואָגער פון דעם קאָרופּטירטען בעאַמטען האָט געשריבען צו א ציוניסטישען פּרנס, ער זאָל זיך איינשטעלען פאַר איהם, איז נאָך נישט קיין גרונד איהם אָפּצוואַשען פון יעדער שולד און נאָך געבען איהם א קנס אין בעקעל. די קהלה איז ממילא נישט אונשולדיג אין דעם.

אין דער קהלה איז געשעהן א

וואונדער מיט א וועקסעל.

וואָס איז געקומען געוואָרען פאַר א מצבה. וועגען דעם 300-ער וועקסעלע איז געפיהרט געוואָרען אַן'אויספאָרשונג די אויספאָרשונגס-קאָמיסיע איז בכלל נישט גערופען געוואָרען און דער ענין איז געוואָרען פערטושט.

דער מאַגיסטראַט קלאָגט זיך, אַז ער איז נישט אומשטאַנד איינצומאָהנען זיינע שטייערן אַפילו אויף 50 — 60 פּראָצענט, אָבער ה' מינצבערג אַלס קהלה-פּרעזעס וויל ווייזען, אַז ער וועט מיט זיין אייזערנער „פויסט" אויספּרעסען אין דער פּוטערסטער צייט פאַר די לאָדזשער יודען פולע 100 פּראָצענט פון עטאַט פאַר 1930, און דערמיט שאַפען א פּרעצעדענס. דערביי וועט ער אויך בעווייזען די קונץ און איינמאָהנען אַלטע שטייערן.

עס זענען פאַראַן צעהנדליגער פּאַקטען און דאָקומענטען, שוואַרץ אויף ווייס אַז ה' מינצבערג בעפרייט פון הויכען עטאַט גרויסע נגידים, מיט וועלכע ער שטעהט אין געשעפטליכע בעציהונגען און מיט וועלכע איהם בינדען אויך אַנדערע פּעדים. ווי ווייט ה' מינצבערג אַרבייט מיט א פעסטער האַנד וועלען נאָך אילוסטרירען פאָלגענדע ציפערן: פאַר 1927 איז איינקאַסירט געוואָרען עטאַט אין דער הויך פון 198000 זל., אין 1929 האָט דער עטאַט-איינקאַסאָ שוין בעטראָפען 832 טויזענד זל. און דאָס

אין דער צייט פון שאַרפסטען קריזיס

און עקאָנאָמישען חורבן צווישען די לאָדזשער יודען.

דער פּרעזעס פון קהלה-ראַט גראַבט אונטער די עקזיסטענץ פון דער קהלה — האָט ה' מינצבערג געזאָגט פאַר די פּרעסע-פערטרעטער די פאָריגע וואָך. נאָר א דאַנק די מינצבערגישע „אויסערגעוועהנליכע פּרוויזיאָנעס" איז מעגליך צו פיהרען די אַרבייט אין דער קהלה.

אמת — זאָגט סענ. בודזינער — איך פערדאַרב דעם פּרעזעס מינצבערג'ס אַפּעטיט. איך אינטערוועניר נעגען און גילאָטינירע זיינע שעדליכע פּלענער. פאַרשטעהט זיך, אַז אַלין לויט מעגליכקייטען. אויב נישט די דאָזיגע געגענאינטערווענציעס וואָלט ה' מינצבערג הייגט צוגעשטעלט

א בודזשעט פון 1 מיליאָן 800.000 זל.

מיין אַרבייט אין איצטיגען מאָמענט בעשטעהט אין רייניגען אַפּיטעל די פערפּעסטעטע לופט אַרום דער קהלה.

ה' מינצבערג האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט צו שטעלען פאַר זיך א פּאָזיציע פון 10,000 זל. אַלס דיספּאָזיציע פאָנד און 15000 זל. אויף אַזוי גערופענע אונפאַראויסגעזעהענע אויסגאַבען. וואָס דער פאָנד און די אויסגאַבען זענען, קאָן מען גרינג פערשטעהן. אגב זענען די דאָזיגע פּאָזיציעס אין די פאָריגע בודזשעטען געשטראָכען געוואָרען דורך דער אויפזיכטס-מאַכט. ה' מינצבערג'ן שטערט דאָס נישט. בלויז אין 1929 האָט ער געמאַכט 10,047 זל. אונפאַראויסגעזעהענע אויסגאַבען.

דאָס אַלט-שטעטישע בית-המדרש איז איבערגעגעבען געוואָרען א דצאַר און א רעגדנער. דאָס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען. אַז די מקוה אויף זאַכאָרניאַ 58 איז א

שאַנד-פלעק

פאַר דער קהלה, ווי ה' מינצבערג האָט זיך אויסגעדריקט, איז אויך סענ. בודזינער מסכים. עס פרעגט זיך נאָר, פאַרוואָס די אגודה האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט פאַר פיל אונרייכטיגע טאַטען און זיי דורכגעפיהרט און די קהל'שע מקוה וויל זי נישט אַנשטרענגען זיך איבערצונעמען. דעם תירוץ דאַרף מען לאַנג נישט זוכען. אויב די מקוה וואָלט איבערגענומען געוואָרען, וואָלט זי געמאַכט א קאָנקורענץ דער אגודה'שער מקוה אויף גדאַנסקאַ. און דאָס וויל נישט ה' מינצבערג.

סענ. בודזינער רעדט אַרום אַנדערע אומאָרדנונגען און פּאָליטיקערייען צום שאַדען פון דער בעפעלקערונג און דערצעהלט, אַז די „אגודה" האָט שוין א רב אין איהר קעשענע... דער באַדאַרף אַריינצופיהרען אַן'איינגענעם רב קען לאָדז ווערט דורך קהל'ס מערהייט שוין זאַבאָטירט. עס האַלט שוין דערביי, אַז דער שטאָט-סטאַראָסטע ערקלערט שוין אַז— די קהלה טאָר נישט פריהער איבערנעמען די שחיטה ביז וואַנען עס וועט נאָך זיין א הויפּט-רב אין לאָדז.

סובסידיעס פאַר אינסטיטוציעס, וואָס געהערען נישט צו דער „אגודה" ווערען בפירוש כמעט אינגאַנצען נישט אויסגעצאָהלט. די אויסגעצאָהלטע סובסידיעס בעטרעפען נישט מעהר ווי די אויסגאַבע פון „בראַנוק"-בוכעל. פאַר 1926/7 איז בעשטימט געוואָרען צו 15000 זל. אויף שכר-לימוד פאַר מלמדים, וועלכע לערנען מיט אָרעמע קינדער. די סומען זענען עד-היום נישט אויסגעצאָהלט.

די נסיעות פון ה' מינצבערג קיין וואַרשאַ על חשבון הקהל איז א קאַפּיטעל פאַר זיך. און צו וואָס ה' מינצבערג פאָהרט אַזוי אָפט קיין וואַרשאַ איז א סוד פאַר גאַנץ בראָד.

בלויז פאַר 1930 איז ער שוין פערפאָהרען קהל'ס געלד 863 זל. מיט 35 גראָשען.

אויפ'ן

פּראָצעס אין העכסטען טריבונאַל.

וואָס איז נישט קיין קהלה-ענין, נאָר ה' מינצבערג'ס פּריוואַט-אונטערנעם, האָט ער אויסגעצאָהלט קהל'יש געלד פאַר אַדוואָקאַטען העכער 1000 זל.

ה' מינצבערג רעדט פון סאַבאָטאַזש. בכן סענ. בודזינער סאַבאָטירט און שטערט די קהלה-אַרבייט.

לאָמיר הערען וואָס סענ. בודזינער דערצעהלט:

דער בודזשעט פאַר 1930 איז אויף דער פערוואַלטונג בעטראַכט געוואָרען פון 22 דעצעמבער 1929 ביז'ן 16. מערץ 1930. צו ה' בודזינער איז דער בודזשעט צוגעשיקט געוואָרען דעם 9. אַפּריל און דעם 20. אַפּריל האָט פּרעזעס בודזינער דעם בודזשעט איבערגעגעבען דער קאָמיסיע ביים קהלה-ראַט. די „אגודה"-מערהייט אין דער קאָמיסיע האָט בכיוון געשלעפּט מיט דעם בודזשעט ביז ה' בודזינער איז געצוואונגען געוואָרען איינצופאָדערען, אַז די קאָמיסיע זאָל איהם צושטעלען דעם בודזשעט ביז'ן 8. מאַי. דעם זעלבען טאָג האָט ה' בודזינער בעקומען א דרינגענדע אויפאָדערונג פון שטאָט-סטאַראָסטע, אַז דער בודזשעט מוז איהם צוגעשטעלט ווערען ביז'ן 20. מאַי. די קאָמיסיע האָט אָבער צוגעשטעלט דעם בודזשעט דעם 12. מאַי.

די ערשטע ראַט-זיצונג וועגן בודזשעט איז גערופען געוואָרען אויפ'ן 18. מאַי. דעם 20. מאַי איז דער פרזה האָט דער שטאָט-סטאַראָסטע געדראָהט מיט שטראַף דעם פּרעזעס פון ראַט, אויב דער בודזשעט וועט איהם נישט צוגעשטעלט ווערען ביז'ן 1. יוני.

ה' בודזינער איז דאַן אַוועק צו סטאַראָסטע רוכמאַלעוויטש און ביי איהם אויסגעפּועל'ט א פּראָלאָנגאַציע צוצושטעלען דעם בודזשעט דעם 20. יוני. אָבער דעם 13. יוני האָט די קהלה-פערוואַלטונג שוין בעקומען אַן'אויפאָדערונג צוצושטעלען תיכף דעם בודזשעט אָהן דער בעשטעטיגונג פון קהלה-ראַט.

מיט וואָס די דאָזיגע דרינגענדע אויפפאָדערונגען שמעקען, ווייסען אַלע.

ה' מינצבערג האָט באַלד צוגעשיקט צום סענ. בודזינער א בריוו, אַז לויט דער פעראָרדנונג פון סטאַראָסטע צוהט ער צוריק פון ראַט דעם בודזשעט דערביי קריטיקירט ה' מינצבערג דעם ראַט און זיין פאָרזיצער. סענ. בודזינער האָט אין זיין ענטפער צו ה' מינצבערג ערקלערט, אַז ער נעמט נישט צו קענטניש דעם בריוו און ער האַלט, אַז די קהלה-פערוואַלטונג האָט נישט קיין רעכט צו קריטיקירען נישט דעם ראַט און נישט זיין פאָרזיצער.

אוצט זאָגטאָפּ ה' מינצבערג צוגעגעבען דעם ה' בודזינער די קהלה-בוכער צו קאָנטראָלע אָהן דער בעשטעטיגונג פון קהלה-ראַט. מ'קאָן זיך שוין משער זיין, ווי די מערהייט פון קהלה-ראַט וועט געבען אַזא ערלויבניש דעם אָפּאָזיציאָנעלען פּרעזעס...

בעיקר שטרייכט אונטער סענ. בודזינער, אַז אויף זיינע אָפענע פראַגען וועגען קאַרופּציע, פּראָטעקציע און אַנדערע אונערלויבטע מעשים-טובים פון דער קהלה-מערהייט, האָט ה' מינצבערג נישט געענטפערט. א סימן, אַז „נישט אַלין איז אין אָרדנונג אין דענעמאַרק".

———:0:———

א שטאָטישע יאַטקע פאַר די אָרימסטע.

צוליבן קריזיס האָט דער לאָדזשער מאַגיסטראַט בעשלאָסען אין די נאָהענטסטע טעג צו עפענען ביים שטאָטישען שעכט-הויז א שטאָטישע יאַטקע, וועלכע וועט פערקויפען גאַנץ ביליג פלייש פאַר דער אָרימער בעפעלקערונג.

נייע אינסטרוקציע וועגן צאָל

די לאָדזשער פינאַנץ-קאַמער האָט דערהאַלטען א נייע אינסטרוקציע, וועגען סיסטעם פון צאָל-רעוויזיע, בערעכנונג, בוכפיהרונג, און די אינקאַסאָ פון צאָל.

די נייע אינסטרוקציע איז פערפליכטענד פון 1. יולי אָן.

טעאַטער און קונסט

די לאָדזער „שאַפּקע"

די „לאָדזער שאַפּקע" געהט זייט עטליכע וואָכען אַראָפּ מיט א זעהר גרויסען ערפאָלג אין גאַרטען פון גראַנד האָטעל. די לאָדזער קונסטלער יצחק ברוינער און די טעקסטען פון די לאָדזער זשורנאַליסטען געלסקי און בום נעמען זעהר שטאַרק אויס ביים עולם. היינט אַזוי ווי יעדען טאָג הויבט זיך אָן די „שאַפּקע" האַלב 10 אָוונד אין גאַרטען פון „גראַנד-האָטעל".

ראַדיאָ פּראָגראַם

מאָנטאָג 23 יוני

לאָדז, (233,8) 11.58 שעה-צייכען 12.05 גראַמאָפאָן-פּליטען-מוזיק, 15.58—15'49 טעגליכער פּראָגראַם. טעאַטער און קינאָ קאָמוניקאַטען, 15.50—16.15 טוריסטיש לאַנד-פאַרשטענדער פאָרטראַג. 16.15 פּראָגראַם פאַר קינדער, 16.45 גראַמאָפאָן-פּליטען מוזיק, 17.10 קאָמוניקאַציע איבערזיכט, 17.35 [illegible], 18 — לייכטע מוזיק, 18.30—19.30 א שעה אוידיציעס פון פען-קלוב, 19.30 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנדעלס-קאַמער, 20 — ראַדיאָ-פּרעסע זשורנאַל, 20.15—20.30 מוזיק-געשפּרעך, 22—20.20 אינטערנאַציאָנאַלער קאָנצערט פון בעלגראַד דורך וואַרשאַ 22.15—22 פעליעטאָן 22.15 ווערטער, פּאָליציי, ספּאָרט און אַנדערע קאָמוניקאַטען, ווי אויך טאַנץ מוזיק.

פּויזען (335) 17.45 סאָליסטען קאָנצערט

ווילנאָ (385) 19.30 דיר. זעלווערוויטש האָט דאָס וואָרט

אויסלענדישער ראַדיאָ-פּראָגראַם.

לאָנדאָן-רעגיאָנאַל (356.3) 19.55 אָפּערע אויספיהרונג

מינכען (533) 20.05 „סאַלאָמע" (אָפּערע)

מאַילאַנד (501) 20.30 „די איטאַליענערין פון אַלזשיר" (אָפּערע).

דאַנציג (353,2) 21 — „די ווערטשער קאָמעדיע"

בערלין (418) „דער ראָסאַגער" (אָפּערע).

32000 אַרבייטער אין לאָדז
וואַרטען אויף בעשעפטיגונג

אין דער לעצטער וואָך זענען אין לאָדזשער אינדוסטריע-ראַיאָן געווען רעגיסטרירט 43,972 אַרבייטסלאָזע, דערונטער בלויז אין לאָדז 31,977, אין זגערזש — 3303, אין זדונסקאַ-וואָליאַ— 4023, אין קאָנסטאַנטין — 325, אין אַלעקסאַנדער 121 און אין רודאַ-פּאַביאַניץ — 457 אַרבייטסלאָזע.

אונטערשטיצונגען האָבען בעקומען סך-הכל 16,410 אַרבייטסלאָזע בלויז אין לאָדז 12,731 פּערזאָן.

אין דער פאָריגער וואָך האָבען פערלוירען זייערע בעשעפטיגונג אין לאָדז 2132 אַרבייטער.

לויפענדע ענינים פאַר דער קהלה-פערוואַלטונג
בעשלוסען, דעלעגאַציעס און אויספאָרשונגען.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער לאָדזשער קהלה-פערוואַלטונג האָט דער פּרעזעס מיטגעטיילט, אַז ער האָט אונטערגעהאַנדעלט מיט דער דיסקאָנטאָ-באַנק וועגען פערקלענערן די אינקאַסאָ קאָסטען פון קהלה-עטאַט. ער האָט אויסגעפּועל'ט אַז די סומע פאַר אינקאַסאָ זאָל פערקלענערט ווערען פון 5000 אויף 4000 זל.

פּרנס ניימאַן גיט אָפּ א בעריכט וועגען זיין אַרבייט אין דער היפּאָטעק וועגען דער קהלה-ירושה אויף שענקעוויטש-גאַס 26. צו דעם פערמעגען איז פאַראַן א שותף, וועלכער האָט נאָך רעכט אויף א טייל פון דער ירושה 4 יאָהר.

צו דער קהלה האָט זיך געוואָנדעט א קאָמיטעט צו סובסידירען די קורסען צו צוגרייטען יודישע האַנדווערקער צו די צעך-עקזאַמענס. עס איז בעשלאָסען געוואָרען ביים פערטיילען די דאָזיגע פּאָזיציעס אין בודזשעט צו נעמען אין אַכט דעם דאָזיגען קאָמיטעט, וועלכער ווערט רעפּרעזענטירט דורך אַדוו. ווייצמאַן און ב. קאָזשימיערסקי.

דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר פערלאַנגט פון דער קהלה זי זאָל דעלעגירען אויף א קאָנפערענץ וועגען די פאָדערונגען פון די אָנגעשטעלטע פון משוגעים-הויז, די פראַגע וועט איבערגעשיקט דער ספּעציעלער קאָמיסיע.

אויפ'ן חנוכת-הבית פון דער „ישיבת חכמי לובלין" ווערן דעלעגירט די ה"ה מינצבערג און רוס. אַלע אַנדערע פּרנסים וואָס וועלען פאָהרען אויף פּריוואַטע הוצאות וועלען אויך קענען רעפּרעזענטירען די קהלה.

אין דער פערוואַלטונג פון מושב-זקנים ווערט דעלעגירט אַלס קהלה-פאָרשטעהער פּרנס אלי' קאַראַ.

דער פּאַכטער פון קאָינער שעכט-הויז בעט די קהלה זי זאָל ערלויבען אַריינצופיהרען קיין לאָדז דאָס פלייש פון דער קאָיגער שחיטה. ער איז גרייט צוצונעמען א שוחט פון דער לאָדזער קהלה און זיך אונטערצוואַרפען דער השגחה פון ראַבינאַט.

איבער דעם ענין וועט דעצידירען דער ועד-הכשרות און דער ראַבינאַט.

די גבאים פון דער אַלט-שטעטישער שוהל האָבען זיך געוואָנדעט וועגען דעקען די אויסגאַבען אויפ'ן רעמאָנט אין דער שוהל-קאַנצעלאַריע. עס איז בעשלאָסען געוואָרען די פראַגע אויסצופאָרשען און פעסטשטעלען אויף וואָסער סמך דער רעמאָנט איז דורכגעפיהרט געוואָרען.

עס איז אַקצעפּטירט געוואָרען דער בעשלוס פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף, וועלכע האָט אַרויסגעגעבען שטיצעס פאַר העכער 14,000 זל.

ברייטוויליגע געשאַנק פון פּרעזידענט פאַר'ן לאָדזער ספּאָרט

(פּ) דער מלוכה-פּרעזידענט האָט געשאָנקען 3.000 סאָסנע-בוימער אויף דער בוי פון דער ערשטער געדעקטער ספּאָרט-האַלע אין לאָדז.

פערקויפטע נשמות
שפּאַנענדער ראָמאַן

(81 פאָרטזעצונג)

— און אויף זיי וועט קומען די רייהע, אויך זיי האָבען נאָר ערוואָרבען זייער פערמעגען מיט דער עולה פון פרעמדע מענשען. ביי אַזעלכע וועל איך נאָר קומען אויף א וויזיט. בלויז טיראַנען, אויסנוצער, אויסגעלאַסענע, טויגעניכטסען, נאָר אַזעלכע וויל איך צונעהמען דאָס גאַנצע פערמעגען און זיי צווינגען צו פּראַנטוואָרטליכקייט. ביז יעצט איז אין פּאַריז אַלעס איבערגעקויפט, אַפילו דאָס געריכט, איך וויל דעריבער ווערען ריכטער און זיך אין אַלע נוקם זיין.

— אייביג העלד! — האָט די פירשטין א זאָג געטהון, ווערענדיג מיטגעריסען פון ברייטשייד'ס ווערטער,— אָבער וועגען דעם מיליאָן, הערט אויף צו טראַכטען. — איין ביקסען-סאַלווע און אייער בלוט וועט פערפלעקען דעם ברוק. איהר צוזאַמען מיט אייערע מענשען וועט אומקומען אונטער א האָגעל פון קוילען. לאָזט בעסער אָפּ, איך, בעט אייך!

די פירשטין האָט בעהערשט עפּעס א מאָדנע געפיהל, ווייל די לעצטע ווערטער האָט זי, נישט ווילענדיג אַרויסגעזאָגט. זי האָט נאָך קיינמאָל אין לעבען קיינעם נישט געבעטען, דעריבער איז איהר עפּעס די גאַנצע זאַך אויסגעקומען אַזוי משיקרע.

— פונדעסטוועגען וועל איך דעם אַנשלאַג אויספיהרען, — האָט ברייטשייד אויסגערופען.

די פירשטין לאַמבאַלאַ האָט געפיהרט א אינערליכען קאַמף מיט זיך. זי וואָלט זיך זעהר גערן געוואָרפען אין ברייטשייד'ס אָרעמ'ס, אָבער איהר שטאָלץ האָט דערויף נישט ערלויבט.

זי האָט געוואָלט דעם מאַנסביל ביסלעכווייז געווינען פאַר זיך. זי האָט געוואָלט אַרויסלייענען די ליידענשאַפט פון זיינע אויגען און דערפיהרען דערצו, אַז ער זאָל פאַלען פאַר איהר, אויף די קניען און בעטען ביי איהר, כאָטש א ביסעלע ליבע...

צי האָט ברייטשייד געקענט וויסען, וואָס אין איהר האַרץ קומט פאָר? גאַנץ מעגליך אַז יאָ, אָבער ער האָט עס נישט אַרויסגעוויזען.

— ווילט איהר שוין אַוועקגעהן? — האָט די פירשטין א פערוואונדערטע געפרעגט. — בלייבט איבער, איך האָב אייך נאָך א סך צו דערצעהלען.

איהר שטאָלץ איז געבראָכען געוואָרען דורך דער געוואַלדיגער ליידענשאַפט, איהרע טונקעל-ברוינע אויגען האָבען געפלאַמט, מען האָט געקענט פון זיי אַרויסלייענען דעם שטאַרקען בעגעהר, אָבער ברייטשייד האָט זיך געמאַכט נישט-זעהענדיג.

— נו, איך מיין, אַז עס איז שוין די העכסטע צייט אַרויסצוגעבען די נויטיגע בעפעהלען, — האָט זיך אָנגערופען ברייטשייד,—אויף וויפיל איהר האָט מיר דערצעהלט, האָט שוין די עסקאַרטע זיכער געמוזט אַרויספאָהרען פון אָרלעאַנס און זיי דאַרפען שוין זיכער זיין נאָהנט פון שטאָט, יעדע שעה איז טייער.

— פערבלייבט נאָך דאָ כאָטש א שעה צייט. — האָט די פירשטין זיך געבעטען מיט א מילדער שטים. — זאָגט מיר, ווי אַזוי האָט איהר בדעה א דורכצופיהרען אייער פּלאַן, וואָס איז אַזוי אומוואַרשיינליך, אפשר וועל איך אייך קענען עפּעס אַנ'עצה געבען.

— מיין פּלאַן איז שוין פערטיג. — האָט ברייטשייד געענטפערט מיט א שטאַרקער שטים. — איך געזעגען אייך, פירשטין, איך וועל נאָך אַהערקומען, און ברענגען א טייל פון צוגערויבטען אוצר.

— ניין, ניין, כען וועט אייך נאָך דער'הרג'ענען, — די פירשטין אויסגעשריגען אַנ'אויפגערעגטע, אַרויסווייזנדיג איהר מורא.

איהר שטאַרקער שטאָלץ האָט זי צוריקגעהאַלטען, פון וואַרפען זיך איהם אין די אָרעמ'ס. איהר אויסערגעוועהנליכע גאווה האָט איינגעצוימט איהר קאָכענדיג בלוט, וואָס האָט געשטראָמט אין די אָדערן פון דער דאָזיגער ליידענשאַפטליכער פרוי.

— ער איז נאָך א קינד, — האָט זי געזאָגט צו זיך, בעת ברייטשייד האָט אָנגעטוהן דעם מאַנטעל, — איך מוז איהם געבען צו דערקענען דעם גרויסען פערגעניגען פון מיין ליבע.

זי איז מיט איהם אַראָפּגעגאַנגען אין פּאַרק, איהם צוגעפיהרט ביז'ן טויער, נישט ווייט פון טורם-שפּיץ,

— צום קאַמף, צו געווינען א נייע פערמעגען—האָט ברייטשייד געשעפּטשעט צו זיך, — דאָס מאָל וועט זיך עס לוינען. האַ, איין מיליאָן! איך מוז איהם האָבען, אַז איך זאָל אַפילו וויסען צעהן מאָל איינצושטעלען מיין לעבען. דער קעניג וואַרט אודאי מיט אומגעדולד אויפ'ן געלד, כדי צו בעשטימען זיינע פערעהרערינס מיט געלד. טויזענד זעלנער פאָהרען מיט מיט'ן אוצר. עס מאַכט נישט אויס. איך וועל מיר מוזען א עצה געבען, איך, דער גרעסטער שונא פון די טיראַנען.

קאַפּיטעל 37.

סאַוועס געהיימנישפול הויז.

פלעדערמויז איז געווען שטאַרק אין כעס, וואָס זיינע חברים האָבען די דרייסטהייט אַוועקצונעמען טאָני'ן, פערבימערט האָט ער זיך צוגעקוקט, ווי די רויבער וואַרפען אַריין עטליכע ווערפעל אין א גלאָז.

— הייבט'ס אָן! — האָט איינער א רוף געטון, — ווער עס וועט וואַרפען מעהר „אויגען", דער וועט זיך דער ערשטער שפּילען מיט'ן מיידעל, דערנאָך וועט עס געהן כסדר. „פלעדערמויז" קאָן אויך אַנטייל נעמען אין שפּיל, אויב ער וויל נישט, זאָל ער געהן צום טייוועל, זאָל ער ברעכען הענט און נאַקען. איהר פערשטעהט?

די לעצטע ווערטער זענען געווען געוואונדעט צו פלעדערמויזען, וועלכער האָט אַלץ געהאַט האָפנונג, אַז ער וועט אַרויסוואַרפען אַממייסטען „אויגען".

(פאָרטזעצונג קומט)

DLA SMAKOSZY

LODY cremo fres

i inne. Cena 1 porcja 1.—zł.
½ porcji—60 groszy

w Cukierni
B. Gostomskiego
Piotrkowska 76.

עס ווערט געזוכט

אַנ'ענגעל צימער, מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג, מאָנאַטליך געצאָהלט. אָפערטען אונטער "60" אין דער רעדאַקציע פון "לאָדזער טאָגעבלאַט".

אַ פאַבריקס-לאָקאַל

פון 4 פענסטער מיט קראַפט-בעטריב, געאייגענט אויך פאַר געשעפטס-לאָקאַל אָדער עקספעדיציע איינגאַנצען אָדער העלפט צו פערמיטען. ערקונדיגען דורך טעל. 13=136.

הולך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:
דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:

קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער
רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ פון ה׳
מאַנעלאַ, פיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 79=148
וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאָגוזן, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורושאַנד ראַזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפראַכען. מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, פיעטריקאָווער 17

אי שתיקי לך, נפיק מניה חובה

(שבת כ״ט)

אַלע יודען דאַרפען וויסען, אַז מ'טאָר נישט צעגערן, נאָר זאָפאָרט קומען אין מיין ביוראָ, וואו ס'ווערן געשריבען און ערלעדיגט לויט'ן אוסטאַוו:

קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, אַלע אַרט פּאַדאַניעס, אויך שותפות-אַקטען, וואוינונגס-אַקטען, אַפעלאַציעס, ווילאַנטשעניעס א. ד. גל.

רעכטס-קאָנסולענט: **י. ח. בוזין**
לאָדז, אַגראַדאָווא 3. טעל. 48=191.
(עגזיסטירט זייט יאָהר 1910).

קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף גאַנץ פוילען ווערן ערלעדיגט אין 24 שעה

נעגען שוויים פון פיס

און אַדציסקיס, נוצט נור פראַשעק און פלאַסטער "ראַדיקאַל" פרייז נור 30 גראָשען אויך אַ גוט מיטעל צו וואַנצען גאַראַנטירט אויף אַ גאַנצען זומער, פרייז 75 גר. פאַר אַ פלעשעל פון 100 גראַם, אויך פלין "ראַדיקאַל" וואַשט אָפּ שמוץ און פלעקען פון אַלע קאָלירטע שיך. פרייז 50 גראָשען אַ פלעשעל. צו בעקומען ביים ציטונגס-פערקויפער ווינער, פיעטריקאָווער 10

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.

זאַוואַדזקאַ 19 פר. 1 ש.

אַ קאַלאָניאַל-געוועלב

איז זאָפאָרט איבערצוגעבען
צו ערפאַהרען: פּאָמאַרסקאַ 101.

צו וואָס זאָלט איהר ליידען

פון שוויים פון די פיס פון וועלכען די הויט קריכט אָפּ און עס מאַכט זיך ראַנעט און פון שלעכטען ריח, וואָס קיין מענש קען נישט שטעהן נעבען אייך, אין פון אַדציסקעס, אַז אין 2 טעג קענט איהר דאָס בעזייטיגען נויצענדיג דעם פראַשעק און פלאַסטער ראַדיקאַל מיט מיינעם סטעמפּעל. פרייז 30 גראָשען. צו בעקומען נור ביי דעם ציטונגס-פערקויפער אַלטע שטאָט 1, וועלניאַרז און אויך ביים ציטונגס-פערטויפער צעגיעלניאַנס 37 נעבען אייערגעוועלב. א־יך אַ גוט מיטעל צו וואַנצען גאַראַנטירט זעהר גוט. געדענקט דעם אַדרעס.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף געגצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:

פאַר נאָר **2.50 זל.**

זאַוואַדזקאַ 23
בעמערק.: ניי היטעס די לעצטע נייהייטען אין פאַנער ביליגער **50 פראָצ.** ווי איבעראַל. אויספערטיגונג

„TOLA“

8=טונג!

דאָס
לאָדזער טאָגעבלאַט
בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה
איז אַלע פּאַפּיר-קיאָסקען
„רוך“
(„Ruch“)

דרוקזאַכען

אַלערליי

ווערען שנעל, און פּראָמפּט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און מאָדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. –

קלעפּסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט

בוכדרוקערי
ע. און מ. האַמבורסקי
פּיעטריקאָווער 16, טעלעפאָן 47

7-kl. **Szkoła** dla żyd. inteligencji (Zakład Freblowski)

Kacenelson-Nachumow

ul. **Pomorska 20** (tel 183-40). Zapisy w g. 4–7 pop.

7-קל. שולע פאַר קינדער פון יודישער אינטעליגענץ
(און פרעבעלשולע)
קאַצענעלזאָן-נאַחומאָב
פּאָמאַרסקאַ 20
טעלעפ. 40-183 (איינשרייבונגען פון 4–7 נאָכמיטאָג

די שול-קאַנצעלאַריע נעמט אָן איינשרייבונגען פון קנאַבען און מעדכען וואָס זענען אין שולצוואַנג. אין פאָרבערייטונגס-קלאַס (A) ווערען אָנגענומען קינדער פון 5½ יאָהר. אין פרעבעלשולע (שפּיל שולע) קינדער פון 3—7 יאָהר

די אונטעריכטס-שפּראַך אין שולע, ווי אויך אין פרעבעל-שולע איז פּויליש.

פיר קנאַבען אַ פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אַלע למוד קודש אונטער דער הנהלה פון ר׳ י. ב. קאַצענעלסאָן,
פיר מעדכען אַ ספּעציעלער קורס פון טענץ, ריטמיק, פּלאַסטיק לויטן פּראָגראַם פון טאַנץ-שולען פיר קינדער אונטער מאַכט. לייטונג

פיר פיזיש שוואַכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד ערעפנט אַ

נאָכמיטאָג-שולע | ביז **50%** ביליגער | נאָכמיטאָג-פרעבעלשולע

לעזט! אַכטונג! — אַכטונג!

קאָנקורענץ-פּרייזען!

כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג׳ פּובליקום צו בעקומען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע׳ זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי

12 שטיק	(Express pictures")	זל. 2
6 "	פּאָסט-פּאָטאָגראַפיעס	" 2
6 "	פּאָסט- " ברויז	" 6
6 "	" " אויה זייד	" 8

אַכטונג צו אַ ½ טוץ זיידענע פּאָסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו **אַכטונג**

אַן'אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען איז ראַהמען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען.

קומט און איבערצייגט אייך!

מיט אכטונג

„PARISIEN“

קונסט-אַנשטאַלט
פראַנציסקאַנער 30.

7-קלאַסיגע שולע, און פרעבעלשולע — פון — די רענאָמירטע ערציהונגס-אַנשטאַלט

קאַצענעלזאָן=נאַחומאָב

נאַד לודקאַ 8 (צווישען נאַוואָמיעסקאַ און ווסכאָדניאַ)
טעלעפאָן 01-177 (פון 11 ביז 2)

קינדער אין שול-צוואַנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז 15 יאָהר ווערען אָנגענומען אין די קלאַסען A, B, C, I, II, III, IV.
אין פאָרבערייטונגס-קלאַס A° ווערען אָנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון 5½–7 יאָהר. אין די פרעבעל-שולען קינדער פון 3-7 י.

חוץ דעם אַלגעמיינעם שול-פּראָגראַם, קענען די אָרטאָדאָקסישע קינדער געניסען פון **נאָכמיטאָג-חדר**, וואו ס'ווערט געלערנט גרינדליך אַלע למודי-קודש, דהיינו: **חומש, רש״י נ״ך, גמרא ותוספות** דורך מלמדים ספּעציאַליסטען אונטער דער פּערזענליכע השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן ר׳ **יעקב בנימין קאַצענעלזאָן** בעצם. די צאָהל שעה'ן, ווי אויך מלמדים פאַר למודי קודש זענען היי-יאָהר בעדייטענד פערגרעסערט פאַר פיזיש-שוואַכע קינדער, ווי אויך פאַר אונבעמיטעלטע עגז. אַ

נאָכמיטאָג-שולע / נאָכמיטאָג-חדר | **ביליגער ביז 50%** | נאָכמיטאָג-פרעבעלשולע

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.

פריוואַט-וואוינונג **גדאַנסקאַ 20. וו. 17.**

קלויזולעס
— און —
זאַבעזפּיעטשעניעס

אויף אַלע שטעט אין פוילען
ערלעדיגט אַמשנעלסטען דאָס רעכטס-קאָנסולענטען-ביוראָ
„אַרגוס“, 36 זאַכאַדניאַ 36
טעלעפאָן 18470

חדשה בספרות העברית!

יצא לאור זה עתה ספר מדעי-אמנותי יחיד במינו, המענין, מענג ומושך את לב הקורא בתוכנו ובסגנונו, בשם

„המוסיקה בכתבי הקדש, בתלמוד ובקבלה“

מאת **י. קיהן**

הספר נדפס בהידור על נייר משובח ומכורך יפה. מחירו עם המשלוח 1 דולר. להשיגו אצל המחבר

J. Kühn, WIEN XX, Karl Meisslstr. 1

בעזהש״ית

מודעה רבה לאוריתא

הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס׳

„נפלאות הסבא קדישא“

מר״כק אדמו״ר הר״הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה״ג מרן ר׳ **ישכר בער** זצ״ל **מראדאשיץ**,

בו יסופר נפלאות, וח״ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופת העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חייו מטרם התגלותו עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בהן עונג רוחני, וי,תלהב לבו לעבודתו ית״ש, ע״כ כל מי שלא זכהב עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ״הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולגאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב״א.

הצעיר ראובן חיים אלכסנדר
בהר״הח מו״ה יוסף יהודא ז״ל מראדאשיץ
לאדז, קאַמיענא 17

הערה: גם התמונה של הר״הק הנ״ל יש להשיג אצלי.

בעמערקונג: אזוי ווי ס'האָט איינער אַרויסגעגעבען מעשה-ביכלעך פון אדמו״ר הק׳ ר׳ אליעזר דוד זצ״ל מראדאשיץ, און פון מערקט שטעהט אַ בילד, זאָל מען וויסען, אַז עס איז פאַלשפּענדיג ליגענד, און עס איז אָהן ערלויבניס פון הרבנים הצדיקים שליט״א מראדאשיץ. מען איז איהם מזהיר מהיום והלאה זאָל אַזעלכעס נישט טאָן, בפקודת בני הרה״ק מראדאשיץ זי״ע הנ״ל.

אַדרעס שלי: R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

הספר וגם התמונה להשיג גם במסחר הספרים „ראַטינבערג“ לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 31

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

מאָדערנער לאַמפּ-עלעקטרישער היילקאַבינעט-האַסטעטיס
טעגליך פון 8 אַ זייגער פריה ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

אינזש. אורי גליקליך ווארענט, אַז

איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בעשליסט צו קויפען וועלכע נישט איז מאַשין, וועלכען נישט איז אַרטיקעל פיל דער טעכנישער בראַנזשע, ווענדעט זיך צוערשט

צו אונז

מיר האָבען די גענעראַל-פערטרעטונג פון פערשידענסטע ערשטקלאַסיגע, וועלט-בערימטע אויסלענדישע פאַבריקען און דאָס אויסשליסליכע רעכט צו פערקויפען זייערע אויסאַרבייטונגען אין פוילען

איידער איהר מאַכט דעם לעצטען דעצידירענדן טריט און בעשליסט צו קויפען

שוין גנוצטע לאָקאָמאָבילן, מאָטאָרן, אויטאָמאָבילן אָדער פערשידענסטע אַנדערע אַרטיקלען פון דער טעכנישער בראַנזשע,— בעראָט זיך צוערשט אומבעדינגט מיט **אונז**

אונזערע אינזשינערן, ערפאָרענע ספּעציאַליסטען אויף אַלע געביטען, וועלן אייך געבען זייער פאַכמענישע מיינונג, נאָך גענויער אויספּראָבירונג און איבערנעמענדיג אויף זיך די פולע **גאַראַנטיע.**

מיר שטעלען גלייכצייטיג איין פערטרעטער אין אַלע פונקט פון דער פוילישער רעפּובליק. מיט אָפערטען קענען זיך ווענדען נור פערזאָנען מיט פעראורטיילזער פערגאַנגענהייט, וואָס בעזיצען אנטשפּרעכענדע בעסטע רעפערענצען, אויסערסט טיכטיגע ענערגישע און רעפּרעזענטאַטיווע. געוויסע טעכנישע קענטענישע זענען געוויגשט.

מיר ליפערן דאָס בעסטע אויף מעגליכסט גוטע בעדינגונגען.

ווענדעט זיך שוין צו אונז, דען אָן ריזיקאָ וועט איהר האָבען ביידייטענדע געלד געווינסען:

Inż. Urij Gliklich, Warszawa,
Elektoralna 11/12
skrz. poczt. 393. —— Tel. 36-76.

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט“

אַבאָנאָמענטס-פּרייז: [illegible] **אַנאָנסען-פּרייז:** [illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski — Drukarnia E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.